

Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Protected Disclosures Commissioner

Tuarascáil Bhliantúil 2025

Éascaímid tuairiscí ar
éagóir san ionad oibre

Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Protected Disclosures Commissioner

Clár Ábhair

Teachtaireacht ón gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta	2
Réamhrá ón Ard-Stiúrthóir	5
1. An Córas um Nochtadh Cosanta in Éirinn	6
2. Próiseas an Choimisinéara chun déileáil le tuairiscí ar éagóir	11
3. 2025 in uimhreacha	17
4. Téamaí agus treochtaí a tháinig chun cinn in 2025	22
5. Bearnaí rialála	25
6. Ár dtríú bliain oibríochta	28
7. For-rochtain	35
8. Agoidí i gcoinne tuairiscí a tharchur	37
9. Cásanna a ghlac an Coimisinéir um Nochtadh Cosanta	39
10. Athbhreithniú dlíthiúil	41
11. Rialachas corparáideach	43
12. Cás-staidéir	47

Teachtaireacht ón gCoimisinéir um Nochtadh Cosanta

Is é seo mo thríú tuarascáil bhliantúil mar Choimisinéir um Nochtadh Cosanta ó ceapadh mé mar an chéad Choimisinéir i mí Eanáir 2023.

Is é príomhchuspóir ár nOifige ná tuairiscí ar éagóir a tharchur chuig an gcomhlacht nó chuig an duine is oiriúnaí ionas gur féidir obair leantach a dhéanamh ar na tuairiscí sin. I gcúinsí teoranta áirithe, glacaim le tuairiscí chun iad a imscrúdú. Tá trí bliana iomlána oibríochta curtha i gcrích againn anois agus tá breis agus 950 tuairisc faighte agus tarchurtha nó glactha againn.

Cuidíonn éagóir a nochtadh le hoibrithe agus leis an bpobal a chosaint. Tá sé ríthábhachtach go gcosnaítear iad siúd a dhéanann tuairiscí bailí ar éagóir agus go ndéantar obair leantach chuig ar a gcuid tuairiscí. Ar an ábhar sin, ní mór d'eagraíochtaí tuairiscí ar éagóir a ghlacadh dáiríre. Ba cheart tuairiscí den sórt sin a mheas mar uirlis thábhachtach i dea-rialachas corparáideach agus obair leantach cheart a dhéanamh orthu chun aon éagóir a aithint agus a stopadh.

Nuair a dhéantar obair leantach chuig ar thuairiscí ar éagóir, cothaítear agus spreagtar cultúr cuntasachta, ionracais agus trédhearcachta. Tá sé tugtha faoi deara agam nach dea-rialachas ná bainistíocht chuig é neamhaird a dhéanamh de thuairiscí ar éagóir nó gan dul i ngleic leo, agus éagóir a cheadú leanúint ar aghaidh dá bharr, mar shampla ar bhonn teicniúlachta.

Is gá crógacht agus diongbháilteacht chun tuairisc a dhéanamh ar éagóir. I go leor cásanna, déantar tuairiscí as tuiscint láidir ar dhualgas éagóir a nochtadh agus a stopadh. Mar sin féin, is léir ón obair atá déanta againn le trí bliana anuas go mbíonn míthuiscint ag roinnt daoine tuairiscithe ar an bpróiseas um nochtadh cosanta, nó go bhféadfaí mí-úsáid a bhaint as fiú.

Cé nach ndéanaimid measúnú ar fhiúntas tuairisce sula ndéantar í a tharchur, scrúdaímid an t-ábhar chun an faighteoir is oiriúnaí a shainiú. Le linn an scrúdaithe sin, tugtar faoi deara go mbaineann líon suntasach tuairiscí, i ndáiríre, le gearáin fostaithe, díospóidí idirphearsanta nó gearáin ó dhaoine atá míshásta faoi ábhar áirithe, seachas le tuairiscí ar éagóir de réir bhrí na reachtaíochta.

Cóipeáiltear roinnt tuairiscí freisin chuig roinnt, agus i gcásanna áirithe chuig líon mór, faighteoirí eile, mar shampla chuig airí, gníomhaireachtaí stáit, eagraíochtaí meán, An Garda Síochána agus eile. Más nochtadh cosanta atá i dtuairisc i ndáiríre, níl sé cuí ná cabhrach í a chóipeáil chuig iliomad faighteoirí.

Ní cinneadh éadrom é tuairisc a dhéanamh faoin Acht agus molaimid d'aon duine atá ag smaoineamh ar sin comhairle chuí a lorg agus breithniú cúramach a dhéanamh ar cibé acu is é atá i gceist acu faisnéis a nochtadh a d'fhéadfadh éagóir ábhartha amháin nó níos mó a léiriú a tháinig chun a n-aird mar oibrí, i gcomhthéacs oibre. Mura bhfuil, d'fhéadfadh sé go mbeadh bealach malartach cumarsáide, gearáin nó achomhairc níos oiriúnaí. Ní cuí ná cabhrach an próiseas um nochtadh cosanta a úsáid chun críocha míchearta. Díraíonn sé acmhainní ar shiúl ó imscrúdú agus ó stopadh éagóra iarbhír nó féideartha.

Tá sé tábhachtach freisin a chur in iúl do dhaoine tuairiscithe nach gá go mbeadh tuairiscí fada ná scríofa i dteanga dhlíthiúil. Molaimid do dhaoine tuairiscithe cur síos a dhéanamh ina bhfocail féin ar an éagóir ar mian leo tuairisc a dhéanamh uirthi.

Le linn ár gcéad trí bliana oibríochta, dhéileálar le 956 nochtadh, 283 in 2023 agus 262 in 2024, agus in 2025 tháinig méadú suntasach go 411 tuairisc. Ní chreidim go léiríonn an méadú seo méadú suntasach ar éagóir atá á tuairisciú, ós rud é, mar a leag mé amach thuas, go mbaintear úsáid mhíchuí nó mhícheart as an bpróiseas chun críocha eile.

I mo thuarascáil bhliantúil 2024, tharraing mé aird ar an leibhéal sách íseal tuairiscithe ó oibrithe san earnáil phríobháideach sa chéad dá bhliain dár bhfeidhmiú. Cé go bhfuil tuairiscí den sórt sin fós sa mhionlach, thugamar faoi deara méadú ar a leithéid de thuiriscí a fháil in 2025. D'fhéadfadh sé a bheith deacair faighteoir oiriúnach a aimsiú do thuiriscí a bhaineann le gnólachtaí san earnáil phríobháideach, go háirithe má tá imní léirithe ag an duine tuairiscithe faoi phionósú.

Tá ar gach fostóir san earnáil phríobháideach a bhfuil níos mó ná 50 fostaí aige socruithe inmheánacha tuairiscithe a bhunú, a chothabháil agus a oibriú chun tuairiscí faoin Acht a ghlacadh. Mar sin féin, níl aon ní ann a choisceann, agus mholfaínn, fostóirí níos lú cultúr labhartha amach san ionad oibre a chur chun cinn trí nósanna imeachta cuí a chur i bhfeidhm chun é sin a éascú.

Saincheist a leanaim de a tharraingt ar aird an Aire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, na Seirbhíse Poiblí, Athchóirithe agus Digitiúcháin, a bhfuil freagracht aige as an gcóras um nochtadh cosanta, ná na teorainneacha ama neamh-réadúla agus neamhchabhracha atá leagtha síos sa reachtaíocht rialaithe maidir leis na spriocdhátaí lena ndéileáiltear le tuairiscí. In ainneoin dom an staid mhíshásúil seo a thabhairt chun aird na Roinne le ceithre bliana anuas, fiú sular achtaíodh an reachtaíocht, is cúis díomá mhór dom go leanann sé de bheith ina fhadhb do dhaoine a dhéanann tuairiscí, do chomhlachtaí a dhéileálar le tuairiscí agus dár nOifig.

Agus muid ag scrúdú tuairiscí agus ag iarraidh faighteoir oiriúnach a shainiú, tháingamar ar réimsí ina bhfuil bearna rialála le sonrú; nuair a aimsimid bearnaí den sórt sin, tugaimid chun aird na n-údarás inniúil iad. Ní mór don Rialtas dul i ngleic leis na bearnaí sin chun an pobal a chosaint.

Bhain ceann de na bearnaí sin ar thug mé aird air roimhe seo leis an réimse an-tábhachtach agus íogair cúraim baile. Cuirim fáilte mhór roimh na forbairtí dearfacha atá tagtha chun cinn sa réimse seo, lena n-áirítear foilsiú an Bhille Sláinte (Leasú) (Soláthraithe Tacaíochta Baile) 2025.

Ar an drochuair, níl aon dul chun cinn den chineál céanna le sonrú i ndáil le hionaid lóistín d'iaratasóirí ar chosaint idirnáisiúnta, a bhfuil an chuid is mó díobh fós lasmuigh de réim iniúchtaí an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte. I mo thuairimse, níl sé sin inghlactha agus ní mór dul i ngleic leis.

Tá roinnt tuairiscí faighte againn faoi chúrsaí airgeadais, rialachais agus saincheisteanna eile i gclubanna spóirt agus sóisialta agus in eagraíochtaí deonacha eile. I gcásanna áirithe, mar gheall ar stádas agus struchtúr an eintitis nó ar nádúr na héagóra líomhnaithe, ní rabhamar in ann comhlacht oiriúnach a shainaithint agus ní raibh de rogha againn ach glacadh leis an tuairisc mar fhaighteoir de rogha deiridh. Ós rud é nach bhfuil aon chumhachtaí forfheidhmithe ná smachtbhannaí agam, is dócha go mbeidh toradh na hoibre leantaí sin teoranta.

Tar éis dúinn roinnt tuairiscí a scrúdú a bhain le héagóir líomhnaithe i gceardchumann, tháinig sé chun solais go bhféadfadh bearna rialála a bheith ann i leith ceardchumann i ndáil le saincheisteanna rialachais nach sroicheann tairseach na coiriúlachta. Is bearna í seo, dar liom, ar gá í a cheartú.

Ag breathnú siar ar 2025 agus ar ár gcéad trí bliana oibríochta, ba mhaith liom buíochas a ghabháil leis an Ard-Stiúrthóir agus le bainistíocht agus foireann Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta as a ndíograis agus a dtiomantas i seirbhís éifeachtúil agus éifeachtach a sholáthar dár bpáirtithe leasmhara uile.

Ar deireadh, is cúis áthais dom an tríú Tuarascáil Bhliantúil ó Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta a chur faoi bhráid Dháil Éireann agus Sheanad Éireann de bhun fhorálacha Alt 22(9)(a) den Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú) 2022.

Ger Deering

*An Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Aibreán 2026*

Réamhrá ón Ard-Stiúrthóir

Ba mhaith liom ár bhfoireann a mholadh as a obair chrua le linn na bliana maidir le méadú suntasach ar thuiriscí ar éagóir líomhnaithe a bhainistiú. In 2024, rinneadh 262 tuairisc, ach d'ardaigh sé sin go 411 tuairisc in 2025, is méadú de 57% é seo. Thugamar faoi deara gur tháinig méadú ollmhór ar líon na dtuairiscí arna nginiúint ag IS anuraidh freisin. Feidhmíonn ár nOifig laistigh d'amlínte dochta dá bhforáiltear sa reachtaíocht um Nochtadh Cosanta agus mar sin de, is dúshlánach ar fad é an méadú ar líon na dtuairiscí ar ualach oibre ár nOifige.

An tuiscint atá againn ná gur féidir leis an gcóras um nochtadh cosanta a bheith deacair a stiúradh, do dhaoine tuairiscithe agus d'eagraíochtaí a fhaigheann tuairiscí araon. Mar sin, leanamar ar aghaidh clár for-rochtana an-ghníomhach a réachtáil in 2025 a phléigh le faighteoirí, nó faighteoirí féideartha, tuairiscí faoin Acht.

Tacaíonn ár "ndromlach corparáideach" le neamhspleáchas Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta agus cuireann sé tacaíochtaí cúloifige riachtanacha ar fáil amhail AD, TFC, Airgeadas, Soláthar, Áiseanna, Dlí, Cumarsáid agus tacaíochtaí eile. Tá an fhoireann in ann díriú ar obair Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta dá bharr sin. Cé go ndearnadh ionsaí cibearshlándála randamach ar roinnt dár gcórais TFC ag deireadh 2025, is beag an tionchar a bhí aige seo ar oibríochtaí Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta.

Sheolamar ár Ráiteas Straitéise - "I dTreo 2030" le déanaí. Leagann sé seo amach ár bpríomhchuspóirí amhail tuairiscí a tharchur laistigh de spriodhataí rialála; athbhreithniú a dhéanamh ar phróisis reatha agus deiseanna a aithint le haghaidh éifeachtúlachta agus cuíchóirithe a thagann ónár dteicneolaíocht a nuachóiriú agus a dhigitiú; agus cultúr freagrachta, ionracais agus trédhearcachta a chur chun cinn trí fhostaithe a spreagadh obair leantach a dhéanamh ar thuiriscí ar éagóir a dhéanann oibrithe chomh luath agus is féidir. Tá mé ag tnúth le bheith ag obair leis an bhfoireann Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta chun an straitéis seo a chur i bhfeidhm.

Elaine Cassidy
Ardstiúrthóir

1

An Córas um Nochtadh Cosanta in Éirinn

An Córas um Nochtadh Cosanta in Éirinn

Inár dtríú bliain oibríochta, is é an cás fós gur féidir leis an gcóras um nochtadh cosanta a bheith deacair a stiúradh, dóibh siúd a dhéanann tuairiscí ar éagóir agus d'eagraíochtaí a fhaigheann tuairiscí mar sin araon. Chun cabhrú leis an dá acu, leagamar amach thíos na príomheagraíochtaí a oibríonn leis an gcóras um Nochtadh Cosanta in Éirinn, agus a ról faoi seach.

An Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair,
Athchóiriúcháin
Department of Public Expenditure Infrastructure
Public Service Reform and Digitalisation

An Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin

Tá freagracht iomlán ar an Roinn as beartas an Rialtais ar Nochtadh Cosanta a chur i bhfeidhm. Cuireadh tús leis an gcóras bunaidh faoin Acht um Nochtadh Cosanta 2014 an 15 Iúil 2014. Achtaíodh an tAcht um Nochtadh Cosanta (Leasú) 2022 chun Treoir AE 2019/1937 a chur i bhfeidhm agus cuireadh tús leis an 1 Eanáir 2023. Leasaíodh reachtaíocht 2014 dá bharr sin, agus rinneadh uasdátú ar an gcreat reachtúil bunaidh maidir leis an dóigh ar cheart déileáil le nochtadh cosanta. Ar mhaithe le héascaíocht, tugaimid "an tAcht" ar an Acht um Nochtadh Cosanta 2014, arna leasú leis an Acht um Nochtadh Cosanta (Leasú) 2022.

Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Protected Disclosures Commissioner

Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta

Forálann an tAcht do bhunú ár nOifige - Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta. An phríomhfheidhm atá againn ná tuairiscí ar éagóir a fuarthas a tharchur chuig an gcomhlacht a chreidimid is fearr chun obair leantach cheart a dhéanamh ar na líomhaintí a leagtar amach sa tuairisc. Ar dtús, ceanglaítear orainn teacht ar 'Dhuine Forordaithe' oiriúnach chun na críche sin, agus mura bhfuilimid in ann teacht ar dhuine forordaithe, ansin ní mór dúinn an tuairisc a tharchur chuig an gcomhlacht is oiriúnaí, dar linne (a leagtar amach san Acht mar 'Dhaoine Oiriúnacha Eile'). I gcás nach féidir teacht ar fhaighteoir oiriúnach eile, is féidir le hOifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tuairisc a ghlacadh agus obair leantach a dhéanamh uirthi.

Fostóirí

Moltar d'oibrithe, nuair is féidir, aird a bhfostóra a dhíriú ar éagóir ar dtús chun deis a thabhairt dó nó di an éagóir a réiteach. Cuireann an tAcht dualgas ar gach fostóir san earnáil phoiblí agus ar fhostóirí san earnáil phríobháideach a bhfuil 50 ball foirne nó níos mó acu bealaí tuairiscithe inmheánacha a bhunú, a choinneáil agus a oibriú chun tuairiscí a fháil faoin Acht.

An Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre

Má tá oibrithe den tuairim gur gearradh pionós orthu as nochtadh cosanta a dhéanamh, is féidir leo teagmháil a dhéanamh leis an gCoimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre, atá in ann cúiteamh a dhámhachtain i gcásanna áirithe. Ba cheart d'oibrithe a thuiscint go mbíonn teorainneacha ama i gceist le cásanna a chur faoi bhráid an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre.

Transparency International Ireland

Forálann an tAcht go gcuirfidh an Roinn córas tacaíochta ar fáil dóibh siúd ar mian leo nochtadh a dhéanamh. Ainmníodh Transparency International Ireland chun na críche sin. Is eagraíocht neamhspleách í Transparency International Ireland a chuireann tacaíocht agus acmhainní ar fáil do dhaoine a rinne nochtadh nó atá ag smaoineamh ar nochtadh a dhéanamh. Áirítear leis seo líne chabhrach, ionad comhairle dlí agus seirbhís tacaíochta síceolaíochta a oibriú.

Daoine Forordaithe

Forálann an tAcht gur 'Daoine Forordaithe' iad comhlachtaí seirbhíse poiblí áirithe, rialtóirí den chuid is mó, a dhéileálann le tuairiscí ar éagóir ar ábhair ar leith. D'ainmnigh an tAire Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin Daoine Forordaithe chun nochtadh a fháil go díreach ó dhuine nó ó chomhlacht ar bith laistigh dá réimse freagrachta. Is féidir leo nochtadh a tharchur chuig Daoine Forordaithe eile nó chuig an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta freisin.

Daoine Oiriúnacha Eile

Is iad 'daoine oiriúnacha eile' daoine a shainaithníonn an Coimisinéir mar dhaoine iomchuí chun tuarascálacha a fháil agus obair leantach a dhéanamh orthu. Dá bhrí sin, is féidir leis an gCoimisinéir tuarascálacha a tharchur chuig na faighteoirí sin. Mar shampla, ní duine forordaithe é an HSE ach is minic a shainaithin an Coimisinéir gur duine iomchuí é obair leantach a dhéanamh ar thuairiscí a bhaineann le cúram sláinte, agus dá bhrí sin gur tharchuir sé tuarascálacha chuici mar dhuine oiriúnach eile. Cé gur féidir le daoine oiriúnacha eile tuarascálacha a tharchuireann an Oifig seo a fháil, ba chóir a thabhairt faoi deara nach féidir le daoine forordaithe tuarascálacha a tharchur chuig daoine oiriúnacha eile.

Airí Rialtais

Forálann an tAcht go bhféadfaidh oibrithe atá nó a bhí fostaithe i gcomhlacht poiblí agus i gcúinsí ar leith, tuairisc a chur faoi bhráid Aire ábhartha. Ansin, ceanglaítear ar an Aire tuairisc mar sin a tharchur chuig an gCoimisinéir laistigh de 10 lá. Ceanglaítear ar gach Aire faisnéis shoiléir a fhoilsiú ar shuíomh gréasáin freisin ar conas tuairiscí mar sin a dhéanamh.

An Córas um Nochtadh Cosanta in Éirinn

An Roinn Caiteachais Phoiblí Bonneagair
Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digiúcháin
Department of Public Expenditure Infrastructure
Public Service Reform and Digitalisation

Beartas

Reachtaíocht

Treoir

Soláthraíonn sé/sí
tacaíocht agus comhairle

Oibrí

An Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre
Workplace Relations Commission
Gearáin aonair san
ionad oibre

Tuairiscíonn
sé/sí éagóir
chuig

Tuairiscíonn
sé/sí éagóir
chuig

Tuairiscíonn
sé/sí éagóir
chuig

Tuairiscíonn
sé/sí éagóir
chuig

Duine
oiriúnach eile

Duine
Forordaithe /
Rialtóir

Fostóir

Rialtas
Aire

Seolann sé/
sí tuairisc ar
éagóir chuig

Seolann sé/
sí tuairisc ar
éagóir chuig

Seolann sé/
sí tuairisc ar
éagóir chuig

Seolann sé/
sí tuairisc ar
éagóir chuig

Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Protected Disclosures Commissioner

2

**Próiseas agus cur chuige an
Choimisinéara maidir
le tuairiscí ar éagóir**

Próiseas agus cur chuige an Choimisinéara maidir le tuairiscí ar éagóir

Tugaimid “daoine tuairiscithe” nó “tuairisceoirí” orthu siúd a dhéanann tuairiscí ar éagóir de réir an Achta.

Is minic nach bhfuil daoine a dhéanann tuairiscí cinnte cá háit ar cheart dóibh a dtuairisc a sheoladh, nó i gcás gurbh fhearr leo gan an tuairisc a sheoladh chuig a bhfostóir, agus sa chás sin, is féidir leo cinneadh tuairisc a thabhairt go díreach dúinn. An ról atá againn ná imscrúdú a dhéanamh ar na tuairiscí sin ar éagóir líomhnaithe agus ansin iad a sheoladh chuig an eagraíocht is oiriúnaí, de réir an Achta. I gcásanna áirithe, glacfaimid agus déanfaimid obair leantach ar an tuairisc ar éagóir mura bhfuilimid in ann eagraíocht níos oiriúnaí a aithint, mar “dhuine na rogha deiridh”.

Sula ndéantar tuairisc:

Ní chinneann formhór na n-oibríthe tuairisc ar éagóir a dhéanamh go tobann nó gan machnamh go maith air. Tuigimid go mbeidh drogall ar oibríthe, go háirithe in earnálacha áirithe, tuairisc a dhéanamh toisc go bhfuil eagla orthu go mbeadh iarmhairtí ann, ach tá siad fós buartha faoi rudaí áirithe atá ag tarlú nó a tharla i gcomhthéacs oibre agus ba mhaith leo go dtabharfar na rudaí sin chun solais agus go dtabharfar aghaidh orthu.

Molaimid do dhaoine teagmháil a dhéanamh linn roimh thuairisc a dhéanamh má tá sé ag déanamh imní dóibh. Is féidir teagmháil a dhéanamh linn trí ghlaoch a chur orainn, ríomhphost a sheoladh chugainn nó bualadh isteach linn san oifig. D’fhéadfadh sé gur mhian leis an duine labhairt le Transparency International Ireland freisin, ar féidir cabhair agus comhairle a thabhairt ar an gcóras um nochtadh cosanta agus ar an bpróiseas.

Tuairiscí ar éagóir a fháil:

Is féidir linn tuairiscí ar éagóir a fháil:

- go díreach ó oibrí
- ó Aire, a bhfuil sé de dhualgas air nó uirthi í a sheoladh chuig an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta laistigh de deich lá tar éis í a fháil, nó
- ó ‘dhuine forordaithe’ i gcúinsí áirithe.

Céimeanna a ghactar nuair a fhaightear tuairisc:

Admhaímid gach tuairisc laistigh de sheacht lá, mura n-iarrfaidh an tuairisceoir a mhalairt go sainráite nó má tá inní orainn go gcuirfeadh an admháil sin cosaint aitheantas an tuairisceora i mbaol, nó má tá an tuairisc gan ainm.

Is é príomhról an Choimisinéara imscrúdú a dhéanamh ar an tuairisc agus teacht ar an duine oiriúnach chun obair leantach a dhéanamh ar thuairiscí ar éagóir líomhnaithe. Is é an chéad chéim atá againn, más gá, tuilleadh faisnéise nó soiléire a lorg ón tuairisceoir. Déantar é seo ar an nguthán nó tríd an ríomhphost. Féadfaimid faisnéis a lorg freisin ó dhaoine nó ó chomhlachtaí a d'fhéadfadh a bheith oiriúnach chun an tuairisc seo a fháil maidir lena bhfeidhmeanna agus a sainchúram, gan aon fhaisnéis a nochtadh a d'fhéadfadh aitheantas an tuairisceora a nochtadh ag an gcéim sin. Úsáidtear an fhaisnéis seo chun dul i bhfeidhm ar an gcinneadh maidir leis an áit ar cheart an tuairisc a tharchur. Is iondúil go ndéantar na tascanna seo gan mhoill, agus tá ceangal dlí go ndéantar an cinneadh agus go dtarchuirtear an tuairisc laistigh de 14 lá féilire ó fuarthas an tuairisc. I gcásanna áirithe, áfach, cuirtear síneadh ama leis an tréimhse seo de bharr nádúr nó chastacht na tuairisce. Cuirfimid in iúl don duine tuairiscithe má tá síneadh ama ag teastáil.

Próiseas-cinnteoireachta an Choimisinéara maidir leis an áit ar cheart tuairiscí a tharchur:

Déanaimid mionathbhreithniú ar an tuairisc chun teacht ar an duine nó ar an gcomhlacht ar cheart dúinn an tuairisc a tharchur. Is éard atá i gceist leis sin ná taighde a dhéanamh ar an earnáil, ar an tírdhreach rialála agus ar shainchúram reachtúil ar leith na ndaoine a d'fhéadfadh tuairisc a fháil chun teacht ar an duine nó an gcomhlacht is oiriúnaí chun an tuairisc a mheas agus aghaidh a thabhairt ar aon éagóir a d'fhéadfaí a aithint. I roinnt mhaith cásanna, is é comhlacht a bhfuil saineolas nó maoirseacht acu ar an earnáil nó an tsaincheist a phléitear sa tuairisc, amhail rialtóir nó comhlacht maoirseachta, an faighteoir is oiriúnaí chun an tuairisc a fháil. I gcásanna áirithe, d'fhéadfadh sé gurb é ceann na heagraíochta an duine is oiriúnaí agus éagóir á líomhain, mar shampla, i gcás go bhfuil próisis shoiléire i bhfeidhm chun aghaidh a thabhairt ar thuairiscí ar éagóir.

Agus cinneadh á dhéanamh ar an áit ar cheart tuairiscí ar éagóir a tharchur, breithnímid na nithe seo a leanas:

- Cineál agus castacht na tuarascála, lena n-áirítear cibé an raibh an mhí-iompar líomhnaithe aird tarraingthe air nó tuairiscithe in áit eile roimhe seo
- Rúndaíocht agus sábháilteacht an duine tuairiscithe
- Sainchúram reachtúil na bhfaighteoirí féideartha
- Nádúr fhostóir an tuairisceora agus an bhfuil riosca pionósaithe don tuairisceoir
- Méid na heagraíochta ina líomhnaítear an éagóir agus an bhfuil bealach forbartha um nochtadh cosanta i bhfeidhm acu, agus
- Cé acu atá nó nach bhfuil an saineolas agus cumas ag duine forordaithe nó ag comhlacht ar bith eile an tuairisc a mheas agus aghaidh a thabhairt ar aon éagóir a d'fhéadfaí a aithint, agus aitheantas an tuairisceora a chosaint freisin

Mar atá luaithe roimhe seo, i ngach cás, breithnímid an ngearrfaidh pionós nach beag ar an tuairisceoir nó an bhféadfaidh fianaise a cheilt nó a scriosadh má tharchuirtear an tuairisc chuig duine nó comhlacht le haghaidh obair leantach.

I gcás nach féidir duine Forordaithe a shainaithint chun an tuairisc a fháil:

I gcás nach bhfuil 'duine forordaithe' ann, ní mór dúinn cinneadh an bhfuil 'duine oiriúnach eile' ann, mar a fhorálann an reachtaíocht, atá in ann an tuairisc a fháil. Fiú i gcás nár forordaíodh an duine sin go sonrach chun tuairiscí a fháil, tá an t-údarás ag an gCoimisinéir a chinneadh go bhfuil an duine sin oiriúnach chun tuairisc a fháil. Tar éis don Choimisinéir an duine sin a shainaithint mar fhaighteoir oiriúnach, beidh dualgais reachtúla ar an duine sin obair leantach a dhéanamh ar an tuairisc, ar a laghad tríd an tuairisc a admháil agus measúnú tosaigh a dhéanamh uirthi.

Tuairiscí a ghlacann an Coimisinéir:

I gcás nach bhfuilimid in ann duine forordaithe nó duine oiriúnach eile a fháil, glacfaimid leis an tuairisc agus déanfaimid measúnú uirthi, mar is é an Coimisinéir duine na rogha deiridh.

Féach cuid 9 chun tuilleadh eolais a fháil ar an dóigh a ndéileálann an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta le tuairiscí a ghlacann an Coimisinéir.

Tuairiscí ina bhfuil níos mó ná líomhain amháin ar shaincheisteanna éagsúla:

I roinnt cásanna, d'fhéadfadh líomhaintí iolracha ar shaincheisteanna éagsúla a bheith i dtuairisc, a thagann faoi shainchúram níos mó ná faighteoir amháin. I gcásanna mar sin, breithnímid gurbh fhearr an tuairisc a roinnt idir comhlachtaí éagsúla nó an tuairisc iomlán a sheoladh chuig comhlacht amháin a mheasaimid an comhlacht is oiriúnaí chun déileáil leis na líomhaintí ina n-iomláine. Nuair a sheoltar tuairisc chuig níos mó ná faighteoir amháin, cuirimid in iúl don fhaighteoir.

Traschur tuairisce chuig faighteoir tríd an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta:

Ní dhéanaimid scagadh ná 'triáiseáil' ar thuairiscí sula dtarchuirimid iad chuig faighteoir; mar shampla, ní mheasaimid an 'oibrí' é an tuairisceoir, an dtiocfadh leis an éagóir líomhnaithe a bheith ina 'héagóir ábhartha' nó an bhfuil aon fhianaise chun an tuairisc a chruthú. Ní mór d'fhaighteoir na tuairisce measúnú den sórt sin a mheas agus measúnú tosaigh ar an tuairisc á dhéanamh aige nó aici. Ní cheadaíonn an reachtaíocht ná ní éilíonn sí orainn tuairiscí a scrúdú, agus bheadh dhá uair níos mó oibre le déanamh ag an bhfaighteoir dá mba rud é go ndéanfaimis amhlaidh. Ní bheadh sé praiticiúil ach oiread de bharr na n-amlínte dochta.

Ní hé ár ról ach an oiread cinneadh a dhéanamh an bhfuil pionós curtha ar dhuine nó an bhfuil sé/sí incháilithe le haghaidh cosaint faoin Acht ar shlí eile. Is ceist í don Choimisiún um Chaidreamh san Ionad Oibre nó do na cúirteanna cinneadh a dhéanamh ar na nithe seo.

Na chéad chéimeanna eile tar éis tuairisc a tharchur:

A luaithe a aithnítear faighteoir oiriúnach, tarchuirimid an tuairisc chuige nó chuici, a mhíníonn an fáth a síleann an Coimisinéir gur faighteoir oiriúnach é nó í, agus a leagann amach cad ar cheart a dhéanamh tar éis sin. Tá seacht lá féilire ag daoine a fhaigheann tuairiscí, mar a fhoráiltear sa reachtaíocht, ina bhféadfaidh siad diúltú don tuairisc a fháil, ar an mbonn nach dtagann sé faoina sainchúram. Má chuireann siad an cinneadh seo in iúl don Choimisinéir, tá 14 lá féilire ag an gCoimisinéir a chinneadh glacadh leis an agóid agus sa chás sin, faighteoir eile a fháil, nó ar cheart an agóid a dhiúltú. Foráiltear sa reachtaíocht go bhfuil cinneadh an Choimisinéara glacadh le hagóid nó í a dhiúltú deiridh.

Tar éis don tuairisc a tharchur, cuirtear in iúl don duine tuairiscithe freisin agus tagann ról Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta chun deiridh.

Ról Oifige an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tar éis di tuairisc a tharchur:

Mar sin, tá sé de dhualgas ar an bhfaighteoir an tuairisc a mheas agus, más infheidhme, aghaidh a thabhairt ar aon éagóir a d'fhéadfaí a aithint. A luaithe a tharchuirtear an tuairisc chuig an bhfaighteoir agus glactar léi, níl aon bhaint againn leis an tuairisc a thuilleadh.

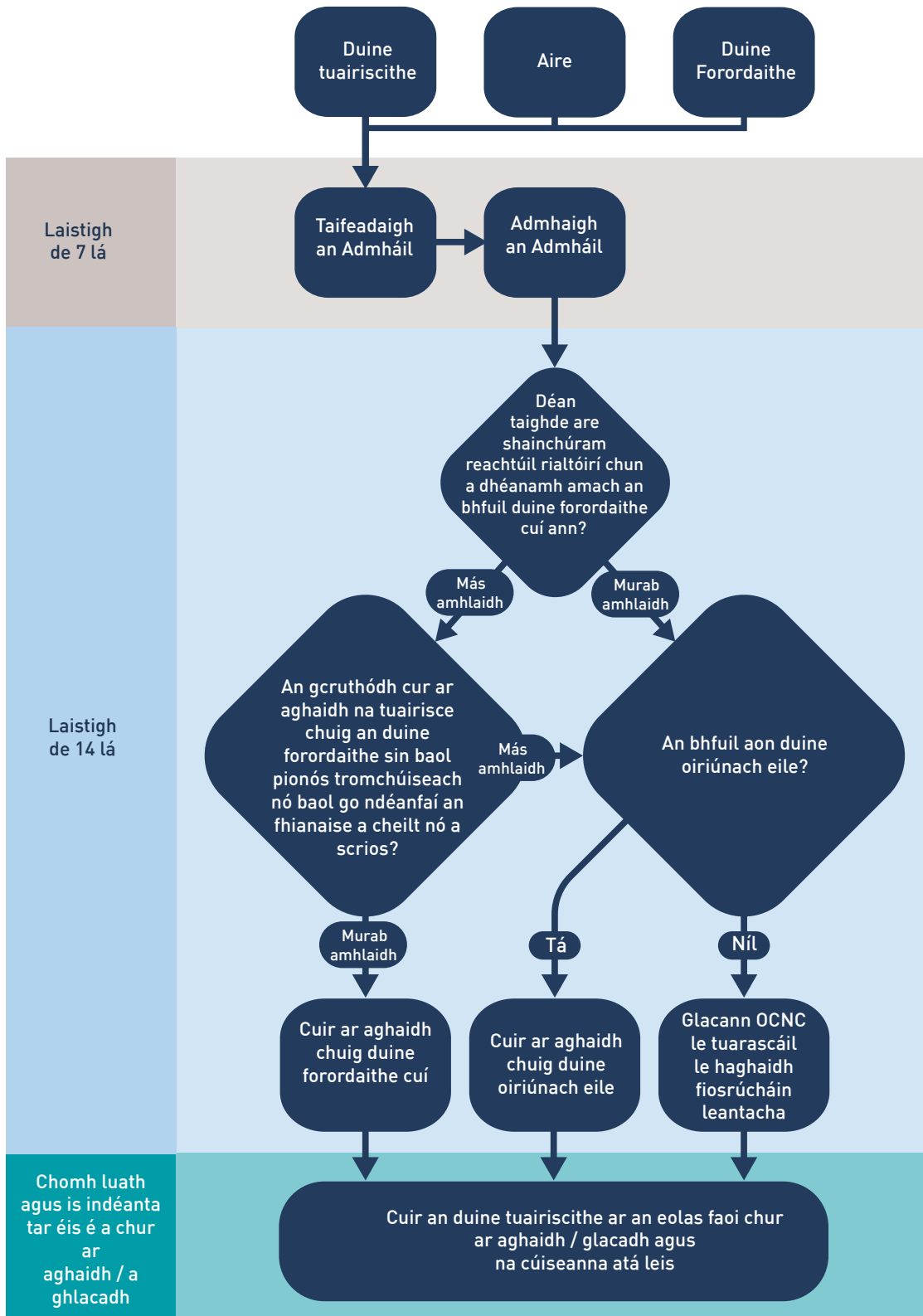
Ní féidir leis an gCoimisinéir maoirseacht a dhéanamh ar obair leantach a dhéanann comhlachtaí eile.

Cad ar cheart a dhéanamh tar éis tuairisc a tharchur:

Ní mór d'fhaighteoir na tuairisce measúnú tosaigh a dhéanamh ar dtús. Má théann tuairisc ar aghaidh níos faide ná an measúnú tosaigh, tugann an tAcht raon feidhme leathan d'fhaighteoirí tuairiscí maidir leis na gníomhartha eile is oiriúnaí chun aghaidh a thabhairt ar an éagóir ábhartha amach anseo. D'áireofaí le gníomhú cuí eile an éagóir a chur ar aghaidh chuig comhlacht eile le haghaidh imscrúdaithe, d'fhéadfadh nós imeachta smachta a chur ar aghaidh do dhuine (do dhaoine) ar leith, nó d'fhéadfadh beartas nó nós imeachta inmheánach, nó cumarsáid d'fhoireann ábhartha a athrú chun atarlú na héagóra a sheachaint. Tá an comhlacht atá freagrach as an measúnú tosaigh, áfach, fiú má chuirtear ar aghaidh chuig comhlacht eile é, freagrach fós as aiseolas a thabhairt don duine tuairiscithe ach é a iarraidh. Tá sé de dhualgas ag an gcomhlacht freisin toradh deiridh aon imscrúdaithe a spreag an tuairisc a chur in iúl don duine tuairiscithe.

Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta: Amlínte agus próiseas

3

2025
in uimhreacha

2025 in uimhreacha

Fuairamar **411 tuairisc** ar éagóir líomhnaithe in 2025, i gcomparáid le 262 tuairisc a fuarthas in 2024 agus 283 tuairisc in 2023. Léiríonn an tábla thíos conas a déileáladh leis na tuairiscí in 2025.

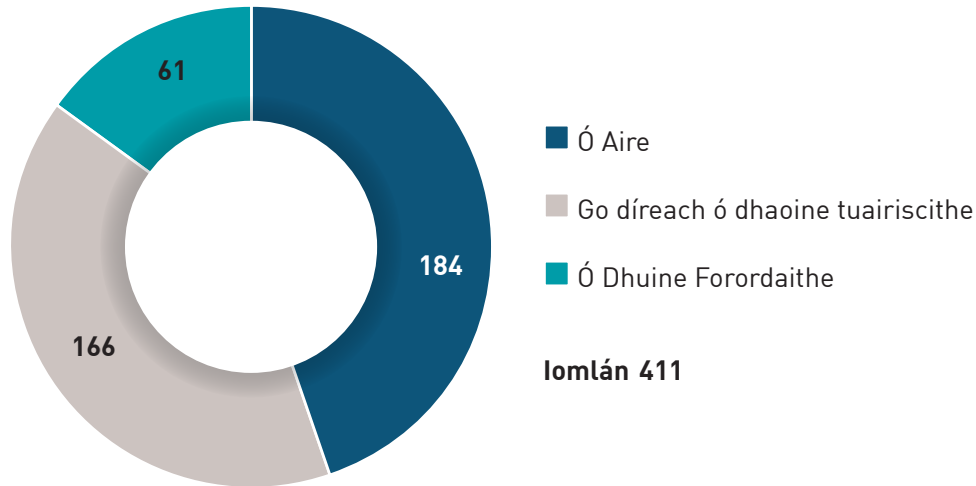
	2024	2025
Tuairiscí a fuarthas	262	411
Tuairiscí a tugadh ar aghaidh ón mbliain féilire roimhe	2	17
Cad a rinneamar leis na tuairiscí sin:		
Tuairiscí a tarchuireadh chuig Duine Forordaithe nó chuig Duine Oiriúnach Eile (go hiomlán nó go páirteach)	249	383
Tuairiscí a ghlac Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta (go hiomlán nó go páirteach)	9	17
Gníomhú cuí le cinntiú sa bhliain dar gcionn	17	33

Líon na dtuairiscí a chuir daoine aonair isteach

Líon na ndaoine tuairiscithe	Nochtuithe arna gcur isteach ag duine tuairiscithe
290	1
20	2
4	3
3	4
1	5
1	6
1	11
1	23
1	32

Cá háit a bhfuair Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tuairiscí in 2025?

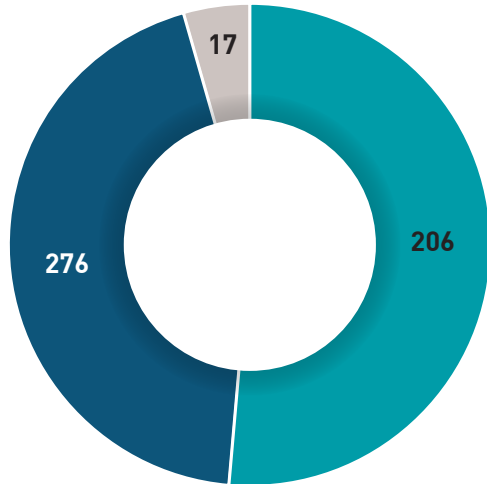
Na 5 Aire is mó óna bhfuair Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tuairiscí in 2025:

An tAire Dlí agus Cirt, Gnóthaí Baile agus Imirce	60
An tAire Sláinte	39
An tAire Cosanta	28
An tAire Oideachais agus Óige	19
An Taoiseach	9

Na 5 Dhuine Forordaithe is mó óna bhfuair Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tuairiscí in 2025:

An tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte	36
Ioncam	11
An tÚdarás um Ard-Oideachas	3
An tÚdarás um Shábháilteacht ar Bhóithre	3
An Coimisiún um Chaighdeán in Oifigí Poiblí	3

Cá háit ar tharchuir Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta tuairiscí a fuarthas in 2025? *

- Daoine Forordaithe
- Daoine Oiriúnacha Eile (lena n-áirítear Ranna Rialtais)
- Arna nglacadh ag an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta

* Tarchuireadh roinnt tuairiscí chuig comhlachtaí éagsúla, mar sin, sáraíonn líon iomlán na dtarchur/nglacthaí líon iomlán na dtuairiscí a fuarthas in 2025

Na 5 Dhuine Fhorordaithe/Dhuine Oiriúnach Eile a tharchuireamar tuairiscí chuig:

Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte	80
An Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre	56
Óglaigh na hÉireann	25
Banc Ceannais na hÉireann	20
Fiosrú	19

Na 5 Roinn Rialtais is mó a tharchuireamar tuairiscí chuig:

An Roinn Oideachais	19
An Roinn Dlí agus Cirt, Gnóthaí Baile agus Imirce	14
An Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitíúcháin	9
An Roinn Cosanta	7
An Roinn Coimirce Sóisialaí	7

Tuairiscí a fuarthas de réir earnála

Baineann neart tuairiscí le níos mó ná fadhb amháin, agus mar sin, is deacair iad a chatagóiriú de réir ábhair in amanna. Léiríonn na figiúir thíos briseadh síos garbh ar roinnt de na hearnálacha is coitianta a luadh i dtuairiscí a fuarthas in 2025.

Earnáil	Líon na dtuairiscí a fuarthas
Sláinte agus Cúram Sóisialta	104
Oideachas	34
Cosaint	34
Póilíneacht	25
Baincéireacht/seirbhísí airgeadais	21
Carthanachtaí	16
Príosúin	13
Údaráis áitiúla	10

4

Téamaí agus Treochtaí a Tháinig Chun Cinn in 2025

Téamaí agus Treochtaí a Tháinig Chun Cinn in 2025

Úsáid IS

D'fhéachamar go bhfuil claonadh nach beag ag daoine tuairiscithe uirlisí IS éagsúla a úsáid chun a dtuairiscí a chruthú le bliain anuas. Cé go bhfuil lánchead ag daoine úsáid a bhaint as aon uirlisí a chabhraíonn leo, bunaithe ar na tuairiscí a fuaireamar go dtí seo san fhormáid sin, is minic go mbíonn siad níos faide, níos mó agus tá go leor faisnéis ghinearálta iontu nach mbaineann go díreach leis an éagóir atá á tuairisciú. Ciallaíonn sé sin go nglacfaidh sé níos faide na tuairiscí seo a léamh agus a imscrúdú, agus chun na príomhfhadhbanna atá á n-ardú a aithint, ionas gur féidir leis an gCoimisinéir cinneadh cá háit gurbh fhearr iad a tharchur. Mar a luadh cheana, caithfimid cloí le hamlínte dochta agus tuairiscí á dtarchur againn. Cuireann an t-am breise a ghlacann sé chun na tuairiscí níos faide arna nginiúint ag IS a léamh leis an dúshlán, agus cuireann tagairtí dlí míchearta nó 'siabhráin' arna nginiúint ag an uirlis IS go mór leis seo freisin. Má chinneann tuairisceoir uirlis IS a úsáid chun cabhrú le tuairisc a ullmhú, ba cheart dó a chinntiú go ndearna sé athbhreithniú agus seiceáil air le haghaidh cruinnis sula dtarchuirtear é, agus gur féidir leis an t-eolas ar fad atá aici a choimeád.

Is tábhachtach daoine tuairiscithe a chur ar an eolas nach gá do thuairiscí a bheith fada, nó a bheith scríofa i dteanga dhleathaíoch. Spreagaimid daoine tuairiscithe smaoineamh ar thuairisc ghonta ach dhírthe, ina bhfocail féin, a ullmhú a nochtann an fhaisnéis ábhartha go soiléir agus a aithníonn an éagóir lena baineann. Is féidir leis an gcur chuige seo próiseáil éifeachtúil agus éifeachtach a éascú ionas gur féidir leo a tharchur chuig an bhfaighteoir is oiriúnaí chomh luath agus is féidir, agus is féidir obair leantach a dhéanamh ar an éagóir.

Cuid 8 Tuairiscí

Faoi alt 8 den Acht, ní mór do thuairiscí a chuirtear faoi bhráid Airí chuig an gCoimisinéir laistigh de 10 lá "gan machnamh a dhéanamh ar fhaisnéis ná líomhain ar bith sa tuairisc". Ní mór d'Airí bealaí tuairiscithe ainmnithe a bhunú agus a choimeád do thuairiscí mar sin. Ní mór d'fhoireann ag obair in oifigí príobháideacha agus dailcheantair airí a bheith ar an airdeall, áfach, faoi thuairiscí mar sin a fháil trí bhealaí cumarsáide eile ionas gur féidir déileáil leo agus iad a threorú mar is ceart. In amanna, is doiléir an tuairisc faoin Acht í comhfhreagras a fuarthas, nó an comhfhreagras níos ginearálta chuig Aire í. Ó am go ham, tharchuir foireann ó oifigí airí comhfhreagras mar sin chuig an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta, a luaigh gur féidir léi tuairisc a bhunú faoin Acht. Féachaimid go géar ar gach comhfhreagras a fhaigheann oifigí airí, agus i bhformhór cásanna, próiseáiltear iad sa ghnáthbhealach, aithnítear faighteoir oiriúnach agus ansin tarchuirtear an tuairisc ar aghaidh. Cinneadh 20 uair in 2025, áfach, tar éis comhthéacs agus nádúr an chomhfhreagrais a mheas, agus i roinnt cásanna, soiléiríú a fháil ón duine aonair, nach raibh an duine aonair ag iarraidh tuairisc a dhéanamh faoin Acht, ach scríobh sé chuig airí chun é nó í a chur ar an eolas faoi shaincheist ar leith, nó chun idirghabháil aire a fháil ar shaincheisteanna ar leith srl. Sna cásanna sin, d'fhillamar ar oifig an aire ábhartha agus mholamar nach nglacfaimid aon ghníomhú eile ar an ábhar agus gur cheart déileáil leis de réir ghnáthnósanna imeachta na Roinne le haghaidh comhfhreagrais. Tuigimid nach ábhar simplí é seo i gcónaí, agus cuirimid fáilte roimh theagmháil leis an bhfoireann ábhartha ionas gur féidir linn an bealach is fearr a fháil chun comhfhreagras mar sin a threorú.

Méadú ar líon na dtuairiscí ón earnáil phríobháideach

Sa tuarascáil bhliantúil anuraidh, thugamar faoi deara an leibhéal íseal tuairiscithe ó oibrithe san earnáil phríobháideach inár gcéad dhá bhliain oibríochta. Cé go bhfuil tuairiscí mar sin sa mhionlach, bhreathnaíomar gur tháinig méadú ar líon na dtuairiscí mar sin a fuarthas in 2025. D'fhéadfadh sé a bheith deacair faighteoir oiriúnach a fháil do thuairiscí mar sin, go háirithe má chuir an tuairisceoir ábhar imní in iúl faoi phionósú. In go leor cásanna, tarchuirimid na tuairiscí chuig rialaitheoirí ábhartha m.sh. an Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre agus an tÚdarás Sláinte agus Sábháilteachta, nó chuig an roinn rialtais ábhartha a bhfuil freagrach as maoirseacht nó beartais i réimsí ar leith. Ceanglaítear ar gach fostóir san earnáil phríobháideach ag a bhfuil foireann níos mó ná 50 aige bealaí tuairiscithe inmheánacha a bhunú, a choimeád agus a oibriú chun tuairiscí a fháil faoin Acht. Níl rud ar bith chun cosc a chur ar fhóistoirí níos lú cultúr labhairt amach a chothú san áit oibre, áfach, agus nósanna imeachta oiriúnacha a chur i bhfeidhm chun é seo a éascú.

Nósanna imeachta a úsáid mar ghearáin eile nó chun córas a chur ina cheart

Mar a luadh cheana, ní dhéanaimid 'triáiseáil' ar thuairiscí sula dtarchuirtear iad chuig an bhfaighteoir is fearr a d'aithníomar chun obair leantach a dhéanamh orthu. Mar sin de, agus na tuairiscí sin á n-imscrúdú chun faighteoir mar sin a fháil, bhreathnaíomar nach mbaineann na hábhair le héagóir san áit oibre in go leor cásanna, cé go ndearnadh na tuairiscí trí na bealaí éagsúla um nochtadh cosanta. Mar shampla, baineann siad le gearáin ghinearálta atá á ndéanamh, nó míshásamh maidir leis an dóigh ar dhéileáil comhlachtaí poiblí leis nó léi mar chustaiméir nó mar úsáideoir seirbhíse, nó achrainn idirphearsanta le duine amháin nó níos mó. In go leor cásanna, dhéileáil comhlachtaí eile leis na saincheistanna sin agus trí chórais eile, cé nach raibh an duine tuairiscithe sásta leis sin. Is minic go gcóipeáiltear tuairiscí mar sin chuig cuid mhór, i roinnt cásanna, faighteoirí eile, mar shampla, chuig airí, gníomhaireachtaí stáit, eagraíochtaí meán, An Garda Síochána srl. Is dóchúil go ndúnfaidh an faighteoir tuairiscí mar sin tar éis measúnú tosaigh a dhéanamh.

Caithfear a bheith dáiríre faoi thuairisc a dhéanamh faoin Acht, agus spreagaimid aon duine atá ag smaoineamh air sin a dhéanamh comhairle oiriúnach a fháil agus má tá sé ag iarraidh faisnéis a nochtadh a léiríonn éagóir ábhartha amháin nó níos mó a tháinig chun cinn mar oibrí, i gcomhthéacs oibre. Mura bhfuil, d'fhéadfadh go mbeadh cumarsáid, gearán nó achomharc eile níos oiriúnaí. De bharr riachtanais dhochta na reachtaíochta, caitheann an faighteoir go leor ama agus acmhainní ar thuairiscí mar sin a phróiseáil, agus is beag buntáiste a fhaigheann an duine tuairiscithe nó an pobal agus sa deireadh, is féidir moill a chur ar thuairiscí a mheas agus aghaidh a thabhairt ar thuairiscí a bhaineann le héagóir oibre. Ní úsáid éifeachtach acmhainní poiblí é seo.

5

Bearnaí Rialála

Bearnaí Rialála

Fad is a imscrúdaíonn an Coimisinéir tuairiscí agus a dhéanann sé iarracht faighteoir oiriúnach a fháil, in amanna tagann sé ar réimsí ina bhfuil bearna rialála, agus i roinnt cásanna, ní mór dó tuairiscí mar sin a ghlacadh chun obair leantach a dhéanamh air sin. Cé go bhfuil cumhacht teoranta forfheidhmithe nó smachtbhanna ag an gCoimisinéir, duine na rogha deiridh, is féidir aird na n-údarás inniúil a dhíriú ar bhearnaí rialála, nuair a fhaightear iad, chun aghaidh a thabhairt ar éagóir.

Tuairiscí a bhaineann le Seirbhísí Tacaíochta Baile a sholáthar

Sa tuarascáil bhliantúil anuraidh, chuireamar fáilte roimh chomhairliúchán an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte ar *Dhréachtchaighdeáin Náisiúnta um Sheirbhísí Tacaíochta Baile*. Fuaireamar 12 thuairisc a bhain le seirbhísí tacaíochta baile in 2025. In go leor cásanna, tharchuireamar tuairiscí mar sin chuig an FSS ar an mbonn gur bhain siad le seirbhísí príobháideacha a faomhadh mar sholáthraí don tSeirbhís Tacaíochta Baile FSS. Bhí áthas orainn a thabhairt faoi deara go ndearnadh forbairtí maidir le bogadh i dtreo caighdeáin náisiúnta agus creat cláraithe do sholáthraithe tacaíochta baile, agus foilsíodh tuarascáil ar rannpháirtíocht Páirtithe Leasmhara a rinne eolas don Údarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte Caighdeáin Náisiúnta do Sheirbhísí Tacaíochta Baile a fhorbairt i Samhain 2025, agus ansin foilsíodh an Bille Sláinte (Leasú) (Soláthraithe Tacaíochta Baile) 2025 an Nollaig sin. Tuigimid go bhfuil sé ar intinn ag an mBille seo bearta éagsúla a thabhairt isteach chun cáilíocht agus sábháilteacht na seirbhísí tacaíochta baile a fheabhsú, lena n-áirítear an riachtanas do sheirbhísí a bheith cláraithe, caighdeáin náisiúnta áirithe a chomhlíonadh, agus don Údarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte monatóireacht agus measúnú a dhéanamh ar chomhlíonadh na gcaighdeán sin. Cuirimid fáilte roimh na forbairtí seo agus tá súil againn go ndéanfar dul chun cinn eile go tapa, lena chinntiú gur féidir leo siúd a theastaíonn agus a bhraitheann ar na seirbhísí sin, agus a mbaill teaghlaigh agus dóibh siúd a oibríonn chun na seirbhísí sin a chur ar fáil, a bheith muiníneach go bhfuil na seirbhísí sin ar ardchaighdeán ar fad.

Tuairiscí a bhaineann le spóirt, clubanna sóisialta agus comhlachtaí deonacha eile

Fuaireamar tuairiscí éagsúla in 2025 ó dhaoine aonair maidir le saincheisteanna airgeadais, rialachais agus saincheisteanna eile maidir le spóirt, clubanna sóisialta agus comhlachtaí deonacha eile ag a raibh baint acu. Is fiú a lua, chun críocha an Achta, go n-áirítear oibríthe deonacha agus comhaltaí boird le sainmhíniú oibrí. Is féidir leis a bheith dúshlánach faighteoir oiriúnach a fháil do na tuairiscí sin. Má chláraítear club mar charthanacht, féadfaidh go ndéanfaidh an tÚdarás Rialála Carthanas obair leantach ar an tuairisc. I gcásanna ar leith, féadfaidh comhlacht rialála a thugann maoiniú suntasach don chlub a bheith i staid réasúnach chun an tuairisc a mheas, i bhfianaise a fhreagrachta lena chinntiú go n-úsáidtear agus go mbainistítear maoiniú poiblí mar is cuí. Rogha eile is ea an tuairisc a tharchur chuig an gcathaoirleach, na hiontaobhaithe nó an coiste boird/bainistíochta, ag brath ar an struchtúr atá i bhfeidhm, agus nádúr na saincheisteanna a thagann chun cinn sa tuairisc. I roinnt cásanna, áfach, de bharr stádas agus struchtúr an eintitis, nó nádúr den éagóir líomhnaithe, ní fhéadfaidh an Coimisinéir aon chomhlacht oiriúnach a fháil mar dhuine na rogha deiridh. Níl cumhacht forfheidhmithe ná smachtbhanna ag an gCoimisinéir, agus mar sin, is dóchúil go mbeidh toradh d'obair leantach mar sin teoranta.

Bearna rialála a bhaineann le ceardchumann

Tar éis roinnt tuairiscí maidir le héagóir líomhnaithe i gceardchumann a imscrúdú, tháinig sé chun solais go bhfuil bearna rialála ann i dtaca le ceardchumann, maidir le saincheisteanna rialachais atá fada ó choiriúlacht. Is beag feidhm atá ag Cláraitheoir na gCara-Chumann, is duine forordaithe é don Acht - go príomha ceardchumann a chlárú, a chinntiú go gcuirtear tuairisceáin bhliantúla agus cuntais isteach agus go bhfuil na forálacha riachtanacha sna rialacha ag clárú. Tá sáruithe rialála ar leith i gceist le cumhachtaí forfheidhmithe Chláraitheoir na gCara-Chumann, atá an-teoranta, amhail mainneachtain leanúnach ballóid rúnda a reáchtáil do ghníomhaíocht stailce (is féidir leis an Aire ceadúnas bréagnaithe ceardchumann a chúlghairm dá bharr sin) nó mainneachtain tuairisceáin a chur i gcomhad; níl sé de shainchúram ag an gCláraitheoir thar achrainn rialachais inmheánacha. Ní hionann sin agus an cás i dTuaisceart Éireann, mar shampla, áit a bhfuil saincheisteanna rialachais ceardchumann atá fada ó choiriúlacht de shainchúram ag an Oifigeach Deimhnithe, atá ina oifigeach rialála neamhspleách.

6

Ár dtríú bliain
oibríochta

Ár dtríú bliain oibríochta

Tá go leor dúshlán ar a tarraingíodh aird inár gcéad dhá thuarascáil bhliantúla fós ábhartha agus tábhachtach.

Cuspóir an Achta a thuiscint

Is é cuspóir an Achta a chinntiú gur féidir éagóir fhéideartha san ionad oibre a thabhairt chun solais go sábháilte. Mar sin féin, ní thuigtear an cuspóir i gceart go forleathan. Inár dtaithí féin, is minic a chreideann daoine tuairiscithe go dtugann an tAcht méid ionchasach cosanta dóibh, de bhrí go bhfuil sárúithe féideartha ar an Acht le cinneadh go cúlghabhálach ag an gCoimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre/ag an gCúirt Oibreachais nó ag na Cúirteanna.

Creideann daoine tuairiscithe go hintuigthe gur ‘a saincheisteanna’ iad na saincheisteanna a ardaíonn siad agus go bhfuil siad i dteideal cuntas iomlán a fháil ar an gcaoi a ndéileáiltear leis an gceist, ach forálann an tAcht dóibh ‘aiseolas’ a fháil, rud a d’fhéadfadh a bheith an-teoranta, ag brath ar na cúinsí. Uaireanta iarrann daoine tuairiscithe ‘nósanna imeachta cothroma’ ina n-imscrúdú. Arís, is míthuiscint é seo – má tá nósanna imeachta cothroma dlite d’aon duine, is é an duine atá cúisithe as éagóir a dhéanamh. Is é an dualgas atá ar an sceithire ná faisnéis rúnda, obair leantach agus aiseolas a chur ar fáil.

Inár dtaithí, creideann na daoine tuairiscithe agus na faighteoirí araon trí dhearmad gurb é ról an Choimisinéara nó ról an fhaighteora ‘breithniú’ a dhéanamh maidir leis an gceist. Tá sé seo mícheart – is é cuspóir an Achta cosaintí a chur ar fáil a ligeann d’oibríthe dul chun solais a d’fhéadfadh a bheith mícheart. Nuair a tharlaíonn sé sin, tá sé de dhualgas ar rialtóirí, fostóirí agus ceannairí, lena n-áirítear Cinn Chomhlachtaí agus Príomhfheidhmeannaigh, déileáil leis an éagóir mar is cuí.

A luaithe a théann tuairisc ar aghaidh níos faide ná an measúnú tosaigh, tugann an tAcht raon feidhme leathan d’fhaighteoirí tuairiscí maidir leis na gníomhartha eile is oiriúnaí chun aghaidh a thabhairt ar an éagóir ábhartha amach anseo. D’fhéadfadh go n-áireofaí gníomh breise cuí éagóir a chur chuig comhlacht eile lena himscrúdú, amhail rialaitheoir eile. Mar shampla, más amhlaidh go bhfuil coiriúlacht i gceist leis an éagóir ábhartha, d’fhéadfadh go n-áireofaí gníomh breise cuí éagóir a chur chuig an nGarda Síochána lena himscrúdú. Is tábhachtach a thabhairt faoi deara, áfach, gur cheart do na gníomhartha a ghlactar a bheith cuí, agus in amanna, is féidir déileáil leis an éagóir go cuí ionas nach ndéantar í arís trí roinnt céimeanna sách simplí a ghlacadh, mar shampla, nósanna imeachta nó beartas inmheánach a athrú, nó cumarsáid a dhéanamh le foireann ábhartha.

Tuiscint a fháil ar ról ár nOifige

I bhfianaise chastacht an tírdhreacha agus nach bhfuil ann fós ach an tríú bliain oibríochta; táthar ag súil le heaspa tuisceana áirithe ar ról na hoifige. Lorgaíomar trínár bhfoilseacháin agus caidrimh éagsúla chun aghaidh a thabhairt ar chuid de na míthuiscintí is coitianta. Tá súil againn go gcuirfidh an tuarascáil seo agus ár ngníomhaíochtaí for-rochtana amach anseo le feasacht agus tuiscint ar ár sainchúram agus ar ár bhfeidhm. Seo a leanas roinnt míthuiscintí coitianta.

Ní comhlacht achomhairc é an Coimisinéir

Ní fheidhmíonn ár nOifig mar chomhlacht achomhairc le haghaidh imscrúduithe a rinneadh nó le haghaidh cinntí ag comhlachtaí gan líomhaintí a imscrúdú go foirmiúil. Is é ról na hOifige seo an faighteoir is oiriúnaí a aithint chun obair leantach a dhéanamh ar thuairisc ar éagóir. In go leor cásanna, is é an faighteoir is oiriúnaí an comhlacht céanna a lean an líomhain chéanna maidir le héagóir roimhe seo. Ní cúis ann féin é míshástacht tuairisceora leis an obair leantach a dhéanann comhlacht ar thuairisc ar éagóiritheoireacht gan an tuarascáil a tharchur chuig an gcomhlacht sin lena breithniú. Beartaítear go sonrach sa reachtaíocht go bhféadfadh comhlachtaí tuarascálacha athchleachtacha ar mheasúnú tosaigh a dhúnadh mura gcomhlíontar critéir áirithe, rud a léiríonn go bhféadfadh sé gurb é faighteoir bunaidh tuarascála an comhlacht is oiriúnaí chun measúnú tosaigh a dhéanamh.

Níl sé d'fheidhm ag an gCoimisinéir measúnú a dhéanamh ar thuairiscí (nó iad a "scagadh") sula dtarchuirtear iad

Foráiltear leis an Acht gur féidir cásanna a dhúnadh le linn an mheasúnaithe tosaigh mura gcomhlíonann tuarascáil coinníollacha áirithe. Tuigimid go bhfuil roinnt daoine den tuairim go ndéanfaidh an Coimisinéir scagadh ar thuairiscí sula dtarchuirfidh sé chuig faighteoir oiriúnach iad, mar shampla trína chinneadh an 'oibrí' é an tuairisceoir nó an gcomhlíonann na líomhaintí an sainmhíniú ar 'éagóir ábhartha' faoin Acht. Ní dhéanann an Coimisinéir scagadh ar thuarascálacha sula dtarchuirtear iad, mar is faoin bhfaighteoir atá na nithe sin le breithniú agus measúnú tosaigh á dhéanamh aige ar an tuarascáil mar chuid den obair leantach. Ní dhéanann an Coimisinéir measúnú tosaigh ach amháin má ghlacann an Coimisinéir leis an tuarascáil le haghaidh obair leantach, mar dhuine na rogha deiridh.

Níl maoirseacht leanúnach ar thuarascáil ag an gCoimisinéir a luaithe a tharchuirtear í chuig faighteoir oiriúnach

Is léir go bhfuil roinnt tuairisceoirí ag súil go mbeidh ról maoirseora ag ár nOifig maidir lena dtuairiscí, go háirithe má mhothaíonn siad nach ndearna an faighteoir obair leantach ar na líomhaintí sa tuairisc ar an méid go bhfuil siad sásúil.

Chun ionchais ar an bpointe seo a bhainistiú, cuirimid in iúl go sainráite do thuairisceoirí nach bhfuil aon ról againn faoin Acht a dhéanann maoirseacht ar obair leantach ar chásanna tarchurtha, agus go dtagann deireadh lenár ról reachtúil nuair a tharchuirtear an tuarascáil.

Fuaireamar tuairiscí ina bhfuil an éagóir líomhnaithe toisc gur theip ar fhaighteoir a admháil go bhfuarthas tuairisc, beart a dhéanamh uirthi, nó, i gcás go ndearnadh obair leantach, nár thug an obair leantach sin aghaidh ar na líomhaintí tábhachtacha i dtuairisc. Mar atá leagtha amach thuas, ní comhlacht achomhairc é an Coimisinéir. I gcásanna den sórt sin, cuirimid tuairisceoirí ar an eolas arís faoi theorainneacha ár ról ina leith seo.

Tuairiscí leantacha

Ní chuireann an tAcht aon teorainn le líon na dtuarascálacha is féidir le haon duine amháin a dhéanamh. Tá córas ag comhlachtaí faighteora faoin Acht chun déileáil le tuairiscí athuair ón tuairisceoir(i) céanna chun a chinntiú nach mbaineann na comhlachtaí úsáid dhíréireach as acmhainní. Le linn an phróisis measúnaithe tosaigh, féadfaidh an nós imeachta a dhúnadh má shíltear go bhfuil an tuairisc atriallach agus nach bhfuil aon fhaisnéis bhríoch nua faoi éagóir ábhartha inti i gcomparáid le tuairisc roimhe sin. Ní chuireann an córas seo, áfach, aon teorainn ar dhaoine aonair ar mian leo tuairiscí a dhéanamh arís uaidh sin a dhéanamh.

Táimid tar éis déileáil le cásanna ina seolann tuairisceoir sraith tuarascálacha chuig ár n-Oifig, nó chuig comhlachtaí a tharchuireann iad chuig ár nOifig ansin, maidir leis na saincheisteanna céanna nó saincheisteanna comhchosúla. Ní hé seo an úsáid is fearr d'acmhainní poiblí, ach ceanglaítear orainn déileáil le gach tuairisc a fhaighimid.

Tuairisciú anaithnid

In 2025, fuaireamar 76 tuairisc ó dhaoine tuairiscithe a chuir in iúl gur mhaith leo a bheith anaithnid. Is é seo díreach dhá oiread leis na tuairiscí a fuarthas in 2024, nuair a fuaireamar 35 tuairisc anaithnid.

I roinnt cásanna, cuireadh seoladh ríomhphoist ar fáil ach i gcásanna eile, ní raibh aon sonraí teagmhála ar fáil. I dtrí de na tuairiscí anaithnide a fuarthas in 2025, a bhain leis an bhfostóir céanna san earnáil phríobháideach agus a d'ardaigh ábhair imní chomhchosúla, chuir na tuairisceoirí in iúl go raibh siad ag tuairisciú go hanaithnid ach luadh ainmneacha mar chuid de na seoltaí ríomhphoist a úsáideadh. Nuair a d'fhreagraíomar ar na seoltaí ríomhphoist chun a admháil go bhfuarthas an teachtaireacht áfach, téarnaíodh na hadmhálacha, chuir siad in iúl dúinn gur seoltaí ríomhphoist sealadacha iad, a bunaíodh chun na tuairiscí a chur isteach. I gceann amháin de na cásanna in 2025, cé go raibh an duine tuairiscithe anaithnid, ghníomhaigh sé trí aturnae mar sin bhí sonraí teagmhála againn agus bhíomar in ann an tuairisc a admháil.

Ní mór don duine tuairiscithe é féin cinneadh an bhfuil sé ag iarraidh a bheith anaithnid, agus is fiú a chur i gcuimhne do thuairisceoirí féideartha go bhforálann an tAcht go gcosnaíonn faighteoirí aitheantais na ndaoine tuairiscithe in aon teagmhas. Má mhínítear nádúr na héagóra, agus áit ar tharla sí, más fíor, go soiléir i dtuairisc, ní minic go gcuireann anaithnideacht tuairisce cosc ar ár nOifig tuairiscí a sheoladh chuig na faighteoirí oiriúnacha. Tagann deacrachtaí chun cinn, áfach, mura bhfuil an tuairisc soiléir nó má tá tuilleadh eolais ag teastáil. Ina theannta sin, is dóchúil go mbeidh sé níos deacra don fhaighteoir an measúnú tosaigh a dhéanamh agus beart cuí a ghlacadh, más gá, nuair nach féidir leis tuilleadh eolais a lorg ón duine tuairiscithe. Tá sé cás-bhunaithe, áfach, agus is cinnte go bhfuil cásanna ann ina gcaitheann an faighteoir le tuairisc anaithnid ag a bhfuil faisnéis shoiléir agus dhírithé ar éagóir ábhartha mar 'intleacht', mar shampla comhlacht rialála, agus cuirtear í seo isteach sna próisis imscrúdaithe/ iniúchta srl agus tabharfar aghaidh uirthi. Ba cheart do thuairisceoirí anaithnide a bheith ar an eolas, áfach, nach bhfaighidh siad aiseolas ar a dtuairiscí.

Amlínte dúshlánacha

Forálann an tAcht do na hamlínte seo a leanas maidir le tuairiscí a fháil ag ár nOifig:

- 7 lá féilire chun a admháil go bhfuarthas tuarascálacha;
- 14 lá féilire chun tuarascálacha a tharchur chuig faighteoir oiriúnach nó chun glacadh leo lena n-imscrúdú féin mar dhuine na rogha deiridh (nó tréimhse fhadaithe in imthosca eisceachtúla áirithe);
- 7 lá féilire d'fhaighteoirí agóid a dhéanamh i gcoinne tarchuir
- 14 lá féilire chun cinneadh a dhéanamh maidir le hagóidí ó fhaighteoirí i gcoinne tarchur den sórt sin agus, má ghlahtar leo, faighteoir malartach a shainaithint.

Cé go bhfuil na hamlínte seo dúshlánach, le linn 2025 d'éirigh linn cloí leis na hamanna slánúcháin chun tuairiscí a admháil. Mar sin féin, tá amlínte eile neamhréadúil agus neamh-chabhrach.

Tá an tréimhse 14 lá chun tuarascálacha a tharchur nó a ghlacadh fós an-dúshlánach agus chuireamar an fhadhb in iúl don Roinn Caiteachais Phoiblí, Bonneagair, Athchóiriúcháin Seirbhíse Poiblí agus Digitiúcháin. Ós rud é go dtagraíonn an tAcht do laethanta féilire, seachas laethanta oibre, tá 10 lá oibre i ndáiríre san amlíne chun faighteoir oiriúnach a shainaithint agus an tuarascáil a tharchur chuig an bhfaighteoir sin. Is féidir tionchar breise a bheith air seo de réir an t-am den lá a fhaightear an tuarascáil, chomh maith le laethanta saoire poiblí nó bainc. Uaireanta fágann an gá atá le tuilleadh faisnéise nó soiléireachta ábhartha a lorg nach féidir an amlíne ceithre lá dhéag a chomhlíonadh. Is féidir linn síneadh a chur leis an amlíne chun tuarascálacha a tharchur nó glacadh leo i gcás ina measann an Coimisinéir, mar gheall ar nádúr agus castacht na tuarascála, nach féidir cinneadh a dhéanamh maidir le tarchur nó glacadh laistigh den amlíne ceithre lá dhéag. In 2025, theastaigh uainn síneadh a chur leis an amlíne maidir le 72 thuarascáil. Bhí sé seo i bpáirt mar gheall ar na cúinsí ar leith a bhain leis an Nollaig agus le deireadh na bliana.

Tá an tréimhse 7 lá (5 lá oibre, nó níos lú de ghnáth) d'fhaighteoirí chun agóid a dhéanamh i gcoinne tarchur aibhsithe arís agus arís eile ag faighteoirí tuarascálacha chuig Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta mar go bhfuil sé an-deacair cloí leis na comhlachtaí glactha sin. Níl aon fhoráil sa reachtaíocht don Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta síneadh ama a thabhairt d'fhaighteoirí. Beag beann ar chastacht nó ar líon na líomhaintí a d'fhéadfadh a bheith sa tuarascáil, níl ach an líon céanna laethanta ag an gcomhlacht glactha fós chun measúnú a dhéanamh ar a bhfuil ann agus chun a fháil amach an é an comhlacht cuí iad chun déileáil leis. D'fhéadfadh sé seo eagraíochtaí a chur faoi bhrú suntasach agus is féidir leo dearcadh diúltach a chruthú ar an gcóras nochtaithe cosanta ar bhonn níos ginearálta. Déanta na fírinne, le riachtanais na dtréimhsí ama neamhréadúla sin, baintear an bonn de thromchúis an taisc atá i gceist.

Chomh maith leis sin, bhí dúshlán mór fós ag baint leis an tréimhse 14 lá chun cinneadh a dhéanamh maidir le hagóidí i gcoinne tarchuir agus, má ghlahtar leis, faighteoir malartach iomchuí a shainaithint, i bhfianaise easpa cumhachta chun síneadh ama a chur leis an mbreithniú sin, beag beann ar chastacht na bhfadhbanna atá le breithniú. Mar a leagtar amach níos déanaí sa tuarascáil, fuairamar 44 agóid i gcoinne tarchuir in 2025. In go leor cásanna de na cásanna sin, bhí na saincheisteanna a d'ardaigh an faighteoir ina n-agóid casta agus ilghnéitheach, toisc go mbíonn eolas níos mionsonraithe ag faighteoir na tuarascála ar an tírdhreach earnála agus ar an reachtaíocht ná mar is féidir leis an Oifig seo a fhorbairt. I gcás ina bhfuil bunús maith le hagóid an fhaighteora, ba chúram casta é, i gcásanna áirithe, faighteoir eile don tuarascáil a shainaithint. Is é ár dtuairim gur dóichí go n-aithneofaí an faighteoir is oiriúnaí tar éis agóide agus i gcumarsáid níos soiléire leis an duine tuairiscithe dá gcuirfí solúbthacht ar fáil chun síneadh a chur leis an am lena bhreithniú i gcásanna casta.

Is mór an díomá é gur cosúil nach bhfuil an Rialtas toilteanach an fhadhb a réiteach, cé gur chuir an Oifig seo, agus daoine eile, an fhadhb thromchúiseach seo i bhfeidhmiú na reachtaíochta in iúl.

Gá le fócas ar aghaidh a thabhairt ar éagóir

Mar a chuirtear in iúl thuas, níl aon ról ag an gCoimisinéir maidir le maoirseacht ná monatóireacht a dhéanamh ar dhul chun cinn nó ar thoradh tuarascálacha a tarchuireadh chuig comhlachtaí eile. Ós rud é nach ndéanann Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta scagadh ar thuarascálacha roimh tharchur, d'fhéadfadh cásanna a bheith ann ina ndúnann an faighteoir an nós imeachta um nochtadh cosanta maidir le tuarascáil tar éis measúnú tosaigh, mar shampla ar an mbonn nach 'oibrí' é an tuairisceoir laistigh de shainmhíniú teicniúil an Achta. Aithnímid nach bhfuil aon dualgas faoin Acht aon rud eile a dhéanamh nuair a bheidh an próiseas nochtadh cosanta dúnta, agus i gcásanna áirithe ní bheidh an faighteoir in ann é sin a dhéanamh. Mar sin féin, mholfaimis d'fhaighteoirí tuarascálacha – idir fhostóirí agus rialtóirí – a mheas an bhfuil sé indéanta agus cuí, mar sin féin, tabhairt faoi líomhaintí na héagóra mar chuid dá ngnáthfheidhmeanna gnó. Mar shampla, táimid ar an eolas faoin gcleachtas den scoth ina n-úsáideann roinnt comhlachtaí faisnéis a fhaightear trí bhealaí nochtadh cosanta mar fhaisnéis úsáideach chun cabhrú leo a bhfeidhmeanna ginearálta cigireachta agus maoirseachta a chur i gcrích go héifeachtach, fiú nuair a dúnadh an nós imeachta um nochtadh cosanta. Fáiltímid roimh an gcur chuige seo a bheith comhsheasmhach le cuspóir agus spiorad an réimis. Ar an gcaoi chéanna, féadfaidh fostóirí feabhas a chur ar a ngnó trí dhul i ngleic leis an éagóir, is cuma cé acu ar dúnadh an nós imeachta um nochtadh cosanta.

Measúnú tosaigh & gníomhaíocht iomchuí

Leagtar amach san Acht sraith céimeanna an-mhionsonraithe nach mór a leanúint agus an measúnú tosaigh ar thuarascáil á dhéanamh, agus tá difríocht bheag eatarthu sin de réir an bhealaigh trína ndearnadh an tuarascáil. D'fhéadfadh measúnú tosaigh a bheith an-simplí i gcásanna áirithe; i gcásanna eile, d'fhéadfadh sé a bheith an-trom agus an-chasta. Mura ndúntar an nós imeachta, agus má shainnithnítear fianaise ar éagóir ábhartha, ceanglaítear leis an Acht ansin ar fhaighteoir na tuarascála 'gníomhaíocht iomchuí' a dhéanamh. Ní shonraítear ann a bhfuil i gceist le gníomhaíocht iomchuí, ní fhoráiltear leis ach nach mór don fhaighteoir aird a thabhairt ar 'chineál agus tromchúis an ábhair lena mbaineann'. Go praiticiúil, fágann sé sin go bhfuil réimse leathan gníomhaíochtaí féideartha ann ar féidir le fostóir nó rialtóir, nó faighteoir eile, a dhéanamh chun aghaidh a thabhairt ar an éagóir, idir imscrúdú ar mhórsála agus ghníomhaíochtaí i bhfad níos lú, amhail cumarsáid nó treoir shonrach a eisiúint don fhoireann uile. Mar a cuireadh in iúl roimhe seo, is minic a bhraitheann daoine tuairiscithe braistint láidir úinéireachta ar na hábhair a chuireann siad in iúl acu, agus uaireanta beidh siad míshásta leis an ngníomhaíocht a dhéanfar, go háirithe má tá dearcadh sonrach acu maidir leis an ngníomhaíocht ba cheart a dhéanamh. Mar sin féin, is faoin bhfaighteoir atá sé fós a chinneadh a bhfuil i gceist leis an ngníomhaíocht iomchuí sin, agus cineál aon éagóra agus a thromchúisí atá sí á gcur san áireamh.

Comhlachtaí poiblí gan cainéil Nochtaithe Cosanta

Foráiltear leis an Acht nach mór bealach tiomnaithe a bheith i bhfeidhm ag comhlachtaí chun nochtadh a fháil, agus nósanna imeachta chun tuairiscí den sórt sin a fháil agus a láimhseáil. Ní mór an cainéal seo a bheith ar leithligh ó chainéil chumarsáide eile sna comhlachtaí sin agus ní mór do phearsanra cuí-ainmnithe rochtain a fháil air. Tá an bealach seo ríthábhachtach chun a chinntiú go bhfeictear agus go ngníomhaítear ar aon tuairisc ar éagóir líomhnaithe.

Ba cheart é a bheith inaitheanta go soiléir agus go poiblí do gach tuairisceoir a d'fhéadfadh a bheith ann. Ní mar sin a bhíonn i gcónaí inár dtaithí agus ba cheart do chomhlachtaí san earnáil poiblí agus san earnáil phríobháideach infheictheacht an chainéil a chinntiú go rialta.

7

For-rochtain

For-rochtain

Leanamar de rannpháirtíocht an-úsáideach a bheith againn in 2025 le raon comhlachtaí lena n-áirítear le faighteoirí, nó faighteoirí a d'fhéadfadh a bheith ann, nó tuairiscí faoin Acht. Is é cuspóir ár rannpháirtíochta ná ár bhfeidhmeanna agus, i ndáil le faighteoirí, na cúinsí ina molaimid tuarascálacha áirithe a tharchur chucu a mhíniú, chomh maith le tuiscint níos fearr a fháil ar a sainchúram agus ar a mhéid is féidir leo obair leantach éifeachtach a dhéanamh ar chineálacha éagsúla tuarascála. Chabhraigh sé seo le comhlachtaí tuiscint a fháil ar ár ról nuair a fhaigheann siad tuairiscí uainn agus thug sé tuiscint níos fearr don Oifig seo maidir le sainchúram comhlachtaí eile agus a ndearchtaí. Deis a bhí ann freisin dea-chleachtas a roinnt maidir le déileáil le tuairiscí. I bhfianaise na mbuntáistí frithpháirteacha a bhaineann leis an rannpháirtíocht seo, tá súil againn bualadh le níos mó eagraíochtaí in 2026 agus mholfaimis d'aon eagraíocht ar mian léi tuiscint níos fearr a fháil ar ár ról teagmháil a dhéanamh linn. Bhí caidreamh cabhrach againn freisin le Transparency International Ireland a leanann d'fhaisnéis agus de chomhairle a chur ar fáil do thuairisceoirí agus do thuairisceoirí a d'fhéadfadh a bheith ann.

Reáchtáil an Oifig comhdháil an 1 Bealtaine anuraidh ar fhreastail go leor faighteoirí tuairiscí faoin Acht uirthi. Ba é téama an imeachta Cultúr agus Foghlaim Eagraíochta, i gcomhthéacs nochtadh cosanta. Bhí freastal maith ar an imeacht, agus fuarthas aiseolas dearfach maidir lena úsáidí a bhí sé. Is léir dúinn go bhfuil fonn mór i measc na dtuairiscí próiseála sin faoin Acht maidir le deiseanna teacht le chéile agus taithe agus dea-chleachtas a roinnt. Molaimid imeacht den chineál céanna a bheith ann in 2026.

Chomh maith leis na cineálacha rannpháirtíochta níos foirmiúla sin, molaimid go mór d'fhaighteoirí tuairiscí teagmháil a dhéanamh linn de réir mar a thagann fadhbanna chun cinn agus nuair a thagann siad chun cinn, sa chaoi gur féidir linn aghaidh a thabhairt ar rudaí ar bhealach tráthúil agus praiticiúil, agus á aithint againn go bhfuil an sprioc chéanna againn uile sa deireadh .i. gur féidir aghaidh a thabhairt go héifeachtach ar éagóir san áit oibre, ar bhealach nach ngearrann pionós orthu siúd a thugann in iúl í.

8

Agoidí i gcoinne tuairiscí a tharchur

Agoidí i gcoinne tuairiscí a tharchur

Agoidí ó fhaighteoirí

Foráiltear san Acht go bhféadfaidh faighteoir tuairisce ónár nOifig fógra a thabhairt don Choimisinéir má tá siad den tuairim nach dtagann an t-ábhar lena mbaineann an tuarascáil faoina sainchúram, bíodh sé reachtúil nó ná bíodh. Ní dhéantar foráil sa reachtaíocht ach do thréimhse seacht lá d'fhaighteoir chun é sin a dhéanamh. Déanaimid tagairt dó seo mar 'agóid'. Tar éis agóid a fháil, tá ceithre lá dhéag againn ansin chun cinneadh a dhéanamh ar cheart glacadh leis an agóid agus, má tá, faighteoir eile a aithint.

Foráiltear san Acht go bhfuil an cinneadh deiridh ag an gCoimisinéir maidir le cé acu ar cheart nó nár cheart glacadh le hagóid. Mar a luadh níos luaithe, fuairamar amach le bliain anuas go raibh agóidí ó fhaighteoirí úsáideach chun cabhrú leis an Oifig ár ról a chur i gcrích agus chun ár n-eolas a leathnú. Is amhlaidh atá go háirithe i gcásanna nach mór cinntí Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta maidir le tarchur a dhéanamh laistigh de thréimhse ghearr ama, ag amanna i ndáil le hábhair nach mór d'Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta taighde mór a dhéanamh orthu ar réimsí casta iad go minic.

Agus cinneadh á dhéanamh againn cé dó ar cheart dúinn tuairisc a tharchur, mar a thugtar faoi deara in alt 2 thuas, déanaimid taighde agus measúnú cúramach ar an duine forordaithe, nó ar dhuine oiriúnach eile, is fearr chun obair leantach a dhéanamh ar na líomhaintí a dhéantar sa tuairisc. In 2025, fuairamar agóidí ó bhfaighteoirí i leith 43 thuarascáil a tarchuireadh. In go leor de na hagóidí a fuarthas, thug an faighteoir soiléiriú cabhrach maidir lena ról agus a shainchúram agus mhol sé cá bhféadfaí an tuairisc a tharchur de rogha air sin. Chuidigh sé seo linn teacht ar fhaighteoir níos oiriúnaí. Ba cheart a thabhairt faoi deara nach bhfuil aon fhoráil ann d'fhaighteoir agóid a dhéanamh i gcoinne tarchur tuairisc ar an mbonn, mar shampla, nach oibrí é an tuairisceoir nó nach mbaineann an tuairisc le héagóir ábhartha mar a shainmhínítear san Acht. Is ábhair iad sin nach mór aghaidh a thabhairt orthu ag céim an mheasúnaithe tosaigh.

As na 43 agóid a fuarthas in 2025, ghlac an Coimisinéir le 14 acu agus tharchuir sé an tuairisc chuig faighteoir eile nó ghlac sé leis mar fhaighteoir na rogha deiridh. Níor ghlac sé leis na 29 n-agóid eile. Mar a luaitear thuas, is cinneadh deiridh é cinneadh an Choimisinéara.

Níl aon fhoráil ann d'agóidí ó thuairisceoirí

Agus cinneadh á dhéanamh againn maidir leis an áit ar cheart dúinn tuairiscí a tharchur, measaimid cén comhlacht is fearr a bheadh in ann obair leantach a dhéanamh ar na líomhaintí a dhéantar i dtuairiscí agus aiseolas a sholáthar don tuairisceoir maidir leis an obair leantach sin, chomh maith le cibé acu a chruthóidh nó nach gcruthóidh tarchur riosca nua pionósaithe nó a mhéadóidh sé riosca pionósaithe atá ann cheana. I roinnt cásanna, is é an toradh a bhíonn air seo ná go dtarchuirimid chuig comhlachtaí rialála, agus i gcásanna eile déanaimid tuairiscí a tharchur chuig ball sinsearach den chomhlacht a líomhnaítear gur tharla an éagóir ann. D'fhéadfadh agóidí ó thuairisceoirí a bheith mar thoradh air sin.

Murab ionann agus faighteoirí na tuarascála, áfach, ní chuireann an tAcht meicníocht agóide ar fáil do thuairisceoirí. Ina ainneoin sin, tá ár nOifig tiomanta a chinntiú go dtugtar mínithe do thuairisceoirí maidir le cé a tharchuirimid a dtuarascáil chuig agus cén fáth a gcreidimid gurb é an áit is fearr chun a gcuid líomhaintí a imscrúdú.

9

**Cásanna a ghlac an
Coimisinéir um Nochtadh
Cosanta**

Cásanna a ghlac an Coimisinéir um Nochtadh Cosanta

I gcúinsí áirithe, nuair nach féidir linn ‘duine forordaithe’ cuí nó duine oiriúnach eile a aithint ar féidir leo déileáil le tuarascáil, ceanglaítear orainn glacadh leis an tuarascáil féin mar fhaighteoir na rogha deiridh. Mar aon le faighteoirí eile tuarascálacha, nuair a ghlacann Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta le tuarascáil, ceanglaítear orainn ar dtús leis an reachtaíocht ‘measúnú tosaigh’ a dhéanamh ar an tuarascáil. Baineann sé seo le breithniú a dhéanamh ar:

- an bhfuil fianaise prima facie ann go bhféadfadh éagóir ábhartha tarlú;
- cibé acu an bhfuil nó nach bhfuil an éagóir líomhnaithe mion, ionas nach gá tuilleadh bearta leantacha a dhéanamh ina leith; agus
- cibé acu an tuarascáil athchleachtach í an tuarascáil, nach bhfuil aon fhaisnéis fhiúntach nua inti faoi éagóir ábhartha i gcomparáid le tuarascáil roimhe seo, mura rud é go dtugann imthosca nua dlíthiúla nó fórasacha údar le hobair leantach eile.

Is é an toradh a bhíonn ar an nós imeachta measúnaithe tosaigh ná go ndúnfar an nós imeachta go hachomair nó go gcuirfear tús le hobair leantach bhreise ar an tuarascáil. Is triáis é go héifeachtach, ag aithint go bhféadfadh údar a bheith le faighteoirí tuarascálacha a n-acmhainní a dhíriú ar obair leantach a dhéanamh ar na tuarascálacha sin i gcás ina n-ardaíonn an tuairisceoir dóthain fianaise chun gníomh a iarraidh, agus níor cheart a cheangal air obair leantach a dhéanamh ar thuarascálacha lena n-ardaítear saincheisteanna ar léir gur mioncheisteanna iad nó go bhfuil siad athchleachtach.

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nár cheart glacadh le toradh an mheasúnaithe tosaigh mar thuairim ar bhealach amháin nó ar bhealach eile maidir le cibé an gcreideann tuairisceoir le réasún go mbíonn sé de nós ag an bhfaisnéis a chuir sé nó sí isteach ‘éagóir ábhartha’ a léiriú faoin Acht. Ní dhéanann toradh measúnaithe tosaigh difear ach oiread do na cosaintí atá ar fáil don tuairisceoir faoin Acht, ná don rúndacht. Is é cuspóir an mheasúnaithe tosaigh ach cinneadh a dhéanamh an gá don Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta gníomh breise a dhéanamh, ag an gcéim seo, i ndáil leis an tuarascáil. I gcás nach ndúntar tuarascáil ar an measúnú tosaigh, d’fhéadfadh athrú suntasach a bheith ar aon obair leantach eile chun cruinneas na tuarascála a mheas ag brath ar chineál agus ar ábhar na tuarascála. Mar shampla, d’fhéadfadh sé go mbeadh gá le himscrúdú substaintiúil ó Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta i gcásanna áirithe chun na fíricí a shuíomh, ach d’fhéadfadh sé gur fiú imscrúdú teoranta nó fiú gan aon imscrúdú breise a dhéanamh, i gcás ina bhfuil na fíricí soiléir agus neamhábhartha.

A luaithe a bheidh measúnú déanta ag Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta ar chruinneas na faisnéise, tá cumhachtaí teoranta ag Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta chun gníomh a dhéanamh chun aghaidh a thabhairt ar an éagóir toisc nach bhfuil aon chumhachtaí forfheidhmithe ná smachtbhannaí aige. Ciallaíonn sé seo, má aithníonn Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta fianaise ar éagóir ábhartha, d’fhéadfadh go n-áireofaí le gníomh cuí an Choimisinéara cás a tharchur chuig comhlacht atá freagrach as forfheidhmiú nó smachtbhanna an duine a bhfuil tuarascáil déanta ina leith. I gcásanna áirithe, d’fhéadfadh sé go mbeadh dualgas ar an gCoimisinéir faisnéis a chur ar aghaidh chuig an nGarda Síochána nó chuig údarás rialála agus aon ghníomh eile de chuid an Oifig an Choimisinéara um Nochtuithe Cosanta a chur ar fionraí ar feitheamh thoradh an imscrúdaithe sin.

Tuairiscí arna dtabhairt ar aghaidh go 2025

I mí Eanáir 2025, thug an Oifig cúig thuairisc ar aghaidh ar glacadh leo in 2023, agus sé thuairisc ar glacadh leo in 2024.

As tuairiscí 2023, dúnadh ceithre cinn acu ó shin, agus tá ceann amháin fós oscailte:

- Tar éis measúnú a dhéanamh ar thrí cinn de na tuairiscí, a bhí idirghaolmhar, chinn an Coimisinéir go raibh fianaise prima facie ann maidir le héagóir ábhartha, a raibh obair leantach bhreise ag teastáil ina leith. Thagair sé do dhá chomhlacht rialála eile arb iad na comhlachtaí a mheas sé ab oiriúnaí chun aghaidh a thabhairt ar na fadhbanna a cuireadh in iúl.
- Dúnadh tuairisc amháin, a bhain le míláimhseáil líomhnaithe ag comhlacht eile ar thuairisc níos luaithe ar éagóir, tar éis measúnú tosaigh cuimsitheach nach bhfuair aon fhianaise prima facie ar éagóir ábhartha sa deireadh.
- I ndáil leis an tuairisc deiridh atá fágtha ó 2023, tugadh an measúnú tosaigh chun críche in 2025. Cuireadh an duine tuairiscithe ar an eolas faoin toradh: gur deimhin leis an gCoimisinéir go raibh fianaise prima facie ann go ndearnadh éagóir iomchuí sa chaoi go raibh gá le gníomhaíocht bhreise lena n-áirítear nithe áirithe a tharchur chuig an nGarda Síochána, agus nithe eile chuig na Coimisinéirí loncaim. Ina theannta sin, cuireadh in iúl dóibh gur chosúil go raibh bearnaí rialála áirithe ann a bhain le cuid de na fadhbanna a cuireadh in iúl, agus go raibh sé beartaithe go dtarraingeofaí aird na roinne rialtais ábhartha air sin. Tá gníomhaíocht maidir leis an tuairisc seo fós ar siúl in 2026.

As tuairiscí 2024, dúnadh ceann amháin tar éis an mheasúnaithe tosaigh. Tá na cúig thuairisc eile, atá gaolmhar, fós oscailte agus tá an measúnú fós ar siúl. Bhí tuilleadh teagmhála ann leis na daoine tuairiscithe le linn 2025 chun iarracht a dhéanamh cineál na héagóra atá á líomhain a shoiléiriú, agus chun a shuí cé acu a bhí aon fhianaise prima facie ann chun tacú leis sin nó nach raibh.

Glacadh le tuairiscí nua in 2025

Le linn 2025, ghlacamar le 17 dtuairisc nua, ina n-iomláine nó i bpáirt, chun obair leantach a dhéanamh mar fhaighteoir na rogha deiridh. As na cásanna sin, dúnadh trí cinn acu in 2025 tar éis an mheasúnaithe tosaigh.

Cuireadh cúig thuairisc, iad uile ón duine tuairiscithe céanna agus a bhaineann le fadhb chomhchosúil, ar feitheamh go dtí go dtabharfaí imeachtaí cúirte i gcrích a bhaineann leis na hábhair a tuairiscíodh. Cuireadh an duine tuairiscithe ar an eolas faoi sin.

Tar éis measúnú a dhéanamh ar thuairisc amháin, chinn an Coimisinéir go raibh fianaise prima facie ann maidir le héagóir ábhartha, fadhb sláinte agus sábháilteachta a d'fhéadfadh a bheith ann sa chás seo. Chinn sé freisin nach raibh an tuairisc athráiteach, ná nach raibh na fadhbanna a ardaíodh beag go soiléir. Tá obair leantach bhreise fós ar siúl.

I dtuairisc amháin eile ar glacadh léi in 2025, bhí rannpháirtíocht fhorleathan ann leis an duine tuairiscithe. Faoi dheireadh na bliana bhí an measúnú tosaigh beagnach críochnaithe agus tugadh ar aghaidh é chun é a thabhairt i gcrích in 2026.

Tugadh na seacht dtuairisc eile ar glacadh leo ar aghaidh go 2026 freisin, agus tá próisis an mheasúnaithe tosaigh fós ar siúl. Is ón duine tuairiscithe céanna a tháinig sé cinn de na tuairiscí sin. Cé gur thóg measúnú na dtuairiscí sin tréimhse níos faide ná mar a bhíomar ag súil leis, ní léiríonn aon cheann acu riosca leanúnach a dteastaíonn gníomhaíocht phráinneach ina leith.

Aiseolas curtha ar fáil do dhaoine a dhéanann tuairiscí maidir le tuairiscí a nglactar leo

Le linn an phróisis leantach, tá an duine a rinne an tuarascáil i dteideal aiseolas a fháil, de ghnáth laistigh de 3 mhí ón dáta a admháíodh an tuarascáil. Féadfaidh an duine a rinne an tuarascáil aiseolas rialta a iarraidh freisin (ag eatrainmh trí mhí).

Is é cuspóir an aiseolais a chinntiú go gcoinnítear an duine a rinne an tuarascáil ar an eolas faoin bpróiseas agus faoi na gníomhartha a eascraíonn as an tuarascáil a rinne siad. Braithfidh méid an aiseolais ar an tuarascáil féin. I dtéarmaí ginearálta, cuirfear faisnéis ar fáil don duine a rinne an tuarascáil maidir le cibé an bhfuil obair leantach ar siúl, na hamlínite dóchúla le haghaidh tuilleadh gníomhaíochta agus, nuair a dhúnfar an nós imeachta, toradh deiridh an nós imeachta. Ní chuirfear aon fhaisnéis in iúl a d'fhéadfadh dochar a dhéanamh do thoradh imscrúdaithe nó d'aon gníomhartha a d'fhéadfadh a bheith i gceist, m.sh. gníomhartha dlíthiúla nó araíonachta.

10

Athbhreithniú
dlíthiúil

Athbhreithniú dlíthiúil

In 2025, d'iarr trí dhuine tuairiscithe cead chun iarratas a dhéanamh ar athbhreithniú breithiúnach ar chinneadh an Choimisinéara i leith tuairiscí a rinne siad faoin Acht. I gceann amháin de na cásanna sin, d'éist an Ard-Chúirt leis an iarratas i mí na Samhna 2025 agus táthar ag fanacht le breithiúnas. I gceann eile, liostaítear an t-ábhar lena éisteacht i mí Aibreáin 2026.

Sa tríú cás, thionscain an t-iarratasóir imeachtaí athbhreithnithe bhreithiúnaigh i gcoinne an Aire Cosanta agus Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta inar chuir sí i gcoinne chinneadh Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta a tuairisc maidir le héagóir líomhnaithe ábhartha a tharchur chuig an Roinn Cosanta le haghaidh obair leantach, seachas glacadh leis an tuairisc é féin agus obair leantach a dhéanamh uirthi. Dúirt sí go raibh baint ag oifigeach sinsearach sa Roinn leis an éagóir líomhnaithe agus gur sháraigh tarchur na tuairisce chucu a cearta chun nós imeachta cothrom. Déanann an t-iarratasóir agóid freisin i gcoinne chinneadh measúnaithe tosaigh na Roinne an nós imeachta i leith na tuairisce a dhúnadh ar fhoras go raibh athrá sa tuairisc maidir le tuairisc roimhe sin. Cé go bhfuiltear ag súil go n-éistfeadh leis an ábhar substainteach níos déanaí in 2026, tá breithiúnas mór amháin tagtha as na himeachtaí cheana féin, an 29 Meán Fómhair 2025 atá le fáil [anseo](#). Baineann sé sin leis an gcaoi ar féidir ábhar rúnda, go sonrath, faisnéis lena bhféadfaí daoine a rinne nochtadh cosanta a shainiú, a úsáid in imeachtaí cúirte, agus faoi réir na gcoimircí. Cuireann an breithiúnas treoir thábhachtach ar fáil maidir le cothromaíocht a bhaint amach idir an dualgas reachtúil rúndachta faoin Acht um Nochtadh Cosanta, 2014 ('Acht 2014') agus ceanglais nósanna imeachta cothroma agus riar an cheartais.

Cuireann an breithiúnas sin treoir thábhachtach ar fáil maidir le faisnéis rúnda a láimhseáil i ndlíthíocht faoi Acht. Soiléirítear ann an méid seo a leanas:

- Tá an dualgas reachtúil rúndachta láidir ach níl sé daingean; is féidir leis ceanglais an cheartais sa dlíthíocht a chomhlíonadh, ar choinníoll go bhfuil nochtadh riachtanach agus comhréireach.
- Is uirlisí éifeachtacha iad folú agus anaithnidiú chun cothromaíocht a bhaint amach idir rúndacht agus an gá atá le héisteacht chóir.
- Tá coimircí nós imeachta, lena n-áirítear fógra do thríú páirtithe dá ndéantar difear agus sairse chun iarratas a dhéanamh, fíor-riachtanach chun leasanna gach duine lena mbaineann a chosaint.

11

Rialachas Corparáideach

Rialachas Corparáideach

Soláthraíonn Oifig an Ombudsman tacaíocht Seirbhísí Corparáideacha d'Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta agus do roinnt Oifigí reachtúla eile. Cé go ndéanann gach Oifig éagsúil feidhmeanna reachtúla ar leith, feidhmíonn an Oifig mar ghníomhaireacht chónasctha aonair i dtéarmaí eagrúcháin. Maoinítear an Oifig le Vóta amháin agus déanann Oifigeach Cuntasaíochta (Ard-Stiúrthóir) maoirseacht uirthi agus faigheann sé tacaíocht ó Choiste Comhairleach Bainistíochta. Agus iad i mbun a gcuid oibre, glacann ár bhfoireann leis na hoibleagáidí traidisiúnta maidir le príobháideacht agus ionracas agus iad ag comhlíonadh dualgas oifigiúil, agus san am céanna bíonn siad ag cosaint agus ag caomhnú neamhspleáchas reachtúil agus feidhmeanna gach ceann de na hoifigí comhpháirteacha ina n-oibríonn siad.

Tá nuashonruithe maidir lenár Rialachas Corparáideach leagtha amach ar an leathanach [Straitéise agus Rialachais ar shuíomh gréasáin Oifig an Ombudsman](#). Cuimsíonn an leathanach seo faisnéis agus nuashonruithe maidir leis na nithe seo a leanas:

- * Ár Ráiteas Straitéise i dTreo 2030
- * comhlíonadh na gceanglas faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla
- * comhlíonadh cheanglais an Achta um Nochtadh Cosanta
- * comhlíonadh na gceanglas faoi alt 42 den Acht fá Choimisiún na hÉireann um Chearta an Duine agus Comhionannas (an dualgas ar sheirbhísigh phoiblí i ndáil le cearta an duine (Dualgas na hEarnála Poiblí))
- * ár bhFoireann Ghlas (lena n-áirítear ár gcomhlíonadh leis an Acht um Ghníomhú ar son na hAeráide agus um Fhorbairt Ísealcharbóin)
- * ár gCreat Rialachais Chorporáidigh
- * ár mBeartas maidir le Cosc Calaoise agus maidir le Frithéilliú
- * ár mBeartas maidir le bronntanais, fáilteachas agus siamsaíocht
- * ár mBeartas Dorais Imrothlaigh
- * ár dTuarascáil ar an mBearna Pá Inscne

12

Cás-Staidéir

Cás-Staidéir

Cás-
Staidéir

1

Mainneachtain líomhnaithe an Ard-Rúnaí ionadaíocht dhlíthiúil a sholáthar

Cúlra:

Chuir duine tuairiscithe tuairisc isteach go díreach chuig Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta. Ós rud é nach raibh an Coimisinéir in ann duine forordaithe nó duine oiriúnach eile a shainaithint chun obair leantach a dhéanamh ar an tuairisc, ghlac sé léi mar fhaighteoir na rogha deiridh.

Líomhain an duine tuairiscithe gur theip ar Ard-Rúnaí roinn rialtais ar leith aon ionadaíocht iomchuí a sholáthar dóibh i gcomhthéacs imeachtaí na Cúirte Oibreachais a raibh baint acu leo i gcoinne na Roinne. Dúirt siad go raibh sé seo contrártha le halt 52 d'Ordú 2015 an Achta Caidrimh Thionscail, 1990 (Cód Cleachtais maidir le Nochtadh Cosanta, 2014) (Dearbhú), (I.R. Uimh. 464) ('Cód Cleachtais 2015'). Dúirt siad gur bhain sé sin an bonn de bhunphrionsabail an cheartais nádúrtha agus nósanna imeachta cothroma.

Toradh:

Rinne an Coimisinéir measúnú tosaigh ar an tuairisc. Bhí sé sásta gur oibrí a bhí sa duine tuairiscithe agus gur nocht siad faisnéis ábhartha a fuarthas i gcomhthéacs oibre. Ghlac sé leis freisin go bhféadfadh éagóir ábhartha chun críocha Achta 2014 a bheith i gceist i gcás ina mainníonn oifigeach poiblí oibleagáid dhlíthiúil a chomhlíonadh, nó i gcás ina mbaineann oifigeach poiblí an bonn de bhunphrionsabail an cheartais nádúrtha agus nósanna imeachta cothroma, má chruthaítear é sin.

Ba é an chéad chéim eile sa phróiseas measúnaithe tosaigh cinneadh a dhéanamh cé acu a bhí fianaise prima facie ann go bhféadfadh sé gur tharla éagóir den sórt sin nó nach raibh. Sholáthair an tuairisceoir cóipeanna de chomhfhreagras eatarthu féin agus an tArd-Rúnaí inar iarr an tuairisceoir go gcuirfí ionadaíocht ar fáil dó agus d'fhreagair an tArd-Rúnaí sa chaoi gur faoin tuairisceoir féin a bhí sé an ionadaíocht sin a fháil agus íoc aisti, cé nach raibh aon agóid acu i gcoinne an tuairisceora ionadaíocht a fháil chun tacú leo ina gcás.

* Foráiltear leis an mír ábhartha i gCód Cleachtais 2015 'gur cheart freastal ar ionadaíocht iomchuí, má iarrtar sin'. Cé gur chosúil go ndearna an tuairisceoir é sin a léirmhíniú mar rud a fhágann gur cheart don Roinn ionadaíocht a sholáthar agus íoc aisti go deimhin, chinn an Coimisinéir nár leathnaigh an téarma 'cuardach' oibleagáid den sórt sin ar an Roinn. Ina ionad sin, agus gnáthbhrí an fhocail á glacadh aige, thuig sé go bhféadfadh an Cód Cleachtais dá bhfostódh an tuairisceoir féin duine chun ionadaíocht a dhéanamh orthu, go mbeadh ar an bhfostóir, mar shampla, cead a thabhairt don ionadaí sin freastal ar chruinnithe ábhartha, nó a bheith ina phointe teagmhála srl, i gcomhréir le mianta an tuairisceora. Chinn sé nár chuir Cód Cleachtais 2015 d'oibleagáid ar fhostóirí ionadaíocht den sórt sin a fhoinsiú nó a mhaoiniú. Chinn sé, dá bhrí sin, nach raibh aon fianaise prima facie ann gur tharla éagóir. Chuir sé deireadh leis an nós imeachta maidir leis an tuairisc agus ní dhearna sé aon ghníomhaíocht eile ar an ábhar.

Cás-
Staidéar

2

Tuairisc arna tarchur chuig Cathaoirleach an Choiste Iniúchóireachta & Riosca

Cúlra

Cuireadh tuairisc chuig oifig Aire inar léiríodh imní faoin gcultúr sa chomhlacht reachtúil ina raibh sé fostaithe, agus inar líomhnaíodh easpa oiliúna iomchuí don fhoireann i réimsí ar leith a mhol sé a d'fhéadfadh iarmhairtí dlíthiúla agus airgeadais a bheith ann don chomhlacht agus don Stát ar deireadh. Chuir sé ábhair imní in iúl maidir le comhlíonadh oibleagáidí dlíthiúla áirithe agus rioscaí a bhaineann le córais TFC. Líomhain sé freisin go raibh cultúr bulaíochta ag an mbainistíocht shinsearach, agus nár cuireadh socrú réasúnta ar fáil dóibh siúd atá faoi mhíchumas.

Toradh

Tarchuir an Coimisinéir na codanna den tuairisc a bhain le bulaíocht san áit oibre agus socrú réasúnta chuig Ard-Stiúrthóir an Choimisiúin um Chaidreamh san Áit Oibre, mar an duine forordaithe iomchuí.

Bhí na codanna eile den tuairisc níos casta maidir le faighteoir iomchuí a shainnithint lena dtarchur. Duine forordaithe don Acht a bhí i gceann an chomhlachta reachtúil féin, ach níor chumhdaigh na hábhair shonracha ar forordaíodh iad ina leith na hábhair a ardaíodh i ndáiríre, a bhí níos cosúil le fadhbanna rialachais inmheánaigh agus bainistíochta inmheánaí, chomh maith le rioscaí airgeadais agus rioscaí eile, agus cúisíodh go raibh baint ag cuid den ardbhainistíocht leo. Tugadh faoi deara go raibh a Choiste Iniúchóireachta agus Riosca féin bunaithe ag an gcomhlacht, i gcomhréir le dea-chleachtais rialachais don státseirbhís agus do chomhlachtaí stáit, agus cinneadh go ndéanfaí an tuairisc a tharchur chuig Cathaoirleach an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca sin, mar dhuine oiriúnach eile.

Chuaigh an Oifig i dteagmháil leis an gCathaoirleach chun iad a chur ar an eolas faoin tuairisc agus faoin rún í a tharchur chucu. Ba é freagra tosaigh an Chathaoirligh nár cheart an tuairisc a sheoladh chucu agus d'iarr sé nach dtabharfaí aon fhaisnéis bhreise dóibh faoin tuairisc; Dúirt siad nach raibh foireann ná árachas dlíteanais acu, agus nach mbeadh siad in ann aon rud a dhéanamh faoi éagóir dá gcinnfí í a bheith ann. Bhreithnigh an Coimisinéir seasamh an Chathaoirligh ach, cé gur aithin sé na hábhair imní a cuireadh in iúl, bhí sé fós den tuairim nach raibh aon duine eile ann a bhféadfaí an tuairisc a tharchur chuige a bheadh ina fhaighteoir níos iomchuí, ag féachaint dá bhfreagrachtaí agus dá bhfeidhmeanna, agus a mbeadh an inniúlacht aige aiseolas agus obair leantach a sholáthar agus céannacht an tuairisceora a chosaint, rud a cheanglaítear le hAcht. Rinneadh an tuairisc a tharchur chuig an gCathaoirleach, agus cuireadh i dtábhacht go raibh orthu measúnú tosaigh a dhéanamh. Tar éis an mheasúnaithe tosaigh, dá gcinnfeadh an Cathaoirleach go raibh fianaise prima facie ann maidir le héagóir ábhartha, agus nár léir go raibh sé fánach agus nach raibh sé athráiteach, ag an bpointe sin, d'fhéadfaidís an ghníomhaíocht iomchuí a chinneadh ansin chun freagairt don éagóir agus chun aghaidh a thabhairt uirthi, mar shampla an t-ábhar a tharchur le haghaidh tuilleadh imscrúdaithe trí bhealaí iomchuí. Ghlac Cathaoirleach an Choiste Iniúchóireachta agus Riosca leis an tuairisc.

Cás-
Staidéar

3

Tuarascáil maidir le hionad cóiríochta ainmnithe

Cúlra

Rinneadh tuairisc gan ainm trí bhealach seachtrach de chuid an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte inar cuireadh ábhair inmí in iúl faoi iompar foirne in ionad de chuid na lóistín a ndúirt siad gur oibrigh siad ann.

Ansin tharchuir an tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte an tuairisc chuig ár nOifig, agus dúirt siad, cé go ndéanann siad monatóireacht ar na seirbhísí seo, nach bhfuil an tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte forordaithe faoi láthair sna Rialacháin ábhartha, chun tuairiscí den sórt sin a fháil go díreach ó dhaoine tuairiscithe.

Toradh

Is 'duine forordaithe' é an tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte, faoi I.R 367/2020 le haghaidh 'gach ábhar a bhaineann le caighdeáin sábháilteachta agus cáilíochta seirbhísí sláinte agus cúraim shóisialta sna hearnálacha cúraim sláinte poiblí agus deonacha, agus seirbhísí cúraim shóisialta san earnáil cúraim sláinte phríobháidigh, dá bhforáiltear leis an Acht Sláinte, 2007 (Uimh. 23 de 2007)'. Fágann sé sin gur féidir le tuairisceoirí tuairiscí a dhéanamh go díreach chuig an Údarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte maidir le hábhair a thagann faoi na réimsí sonracha sin.

Mar sin féin, leathnaíodh sainchúram foriomlán agus réimsí freagrachta an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte ó shin i leith, lena n-áirítear ról monatóireachta agus cigireachta d'ionaid ainmnithe de chuid na lóistín, i gcomparáid le Caighdeáin Náisiúnta 2019 maidir le cóiríocht a chuirtear ar fáil do dhaoine atá sa phróiseas cosanta idirnáisiúnta. Bhain an tuairisc atá i gceist le hionad ainmnithe de chuid na lóistín, agus bhí an Coimisinéir sásta gur tháinig sé faoi shainchúram reachtúil an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte, cé nár tháinig sé faoina shainchúram mar dhuine forordaithe. Ar na cúiseanna sin, tharchuir an Coimisinéir an tuairisc ar ais chuig Príomhoifigeach Feidhmiúcháin an Údaráis um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte le haghaidh obair leantach, ach mar 'dhuine oiriúnach eile' seachas mar 'dhuine forordaithe'.

Léiríonn an sampla seo an tábhacht a bhaineann le monatóireacht agus nuashonrú rialta a dhéanamh ar Rialacháin an duine fhorordaithe, chun cás den sórt sin a sheachaint, i gcás ina nglacann an comhlacht a fhaigheann an tuairisc ón tús gurb iad an faighteoir iomchuí iad ach, chun aon riosca don duine tuairiscithe a sheachaint go bhféadfaí a mheas nach ndearna siad an tuairisc 'ar an mbealach sonraithe', ní mór í a tharchur chuig ár nOifig a tharchuireann ar ais ansin í chuig an gcéad chomhlacht a fuair í. Sa sampla áirithe seo, tuigeann an Coimisinéir gur iarr an tÚdarás um Fhaisnéis agus Cáilíocht Sláinte go ndéanfaí na Rialacháin a nuashonrú roinnt uaireanta, agus go n-éilíonn sé sin comhordú ó roinnt ranna rialtais.

Cás-
Staidéar

4

Tuairisc maidir le táirgí a d'fhéadfadh a bheith neamhshábháilte

Cúlra

Rinneadh tuairisc gan ainm trí bhealach seachtrach Oifig na gCoimisinéirí Ioncaim (Ioncam). Chuir an tuairisceoir ábhair inné in iúl faoi chuideachta a iompórtálann táirgí isteach in Éirinn a raibh an marc CE in easnamh orthu agus a aistríonn iad chuig táirgí ina bhfuil an marc CE. Bhí líomhaintí maidir le calaois agus éagóir chánach sa tuairisc freisin. Ghlac na Coimisinéirí Ioncaim le gnéithe den tuairisc a tháinig faoina sainchúram agus tharchuir siad na líomhaintí maidir leis an marc CE chuig an Oifig seo.

Toradh

Tar éis dó an t-ábhar a bhreithniú, shainathin an Coimisinéir Príomhfheidhmeannach an Údaráis um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann mar an duine forordaithe toisc go gcumhdaítear lena shainchúram *'gach ábhar a bhaineann le caighdeán náisiúnta, Eorpacha agus idirnáisiúnta a fhorbairt, a fhoilsiú agus a scaipeadh'*, agus *'gach ábhar a bhaineann le deimhniú táirgí, cleachtais agus próisis arna dhéanamh ag an Údarás um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann'*. Cuireadh an tuairisc ar aghaidh chuig an tÚdarás um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann mar dhuine forordaithe.

Mar sin féin, chuir an tÚdarás um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann i gcoinne ár dtarchuir. Dúirt siad, cé go bhforáiltear leis an Acht fán Údarás um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann, 1996 (arna leasú) ('Acht 1996') do chionta coiriúla do dhuine a dhéanann uiríoll atá bréagach go hábhartha go bhfuil aon tráchtarra, próiseas nó cleachtas de shonraíocht chaighdeánach agus do dhuine a úsáideann marc caighdeánach gan cheadúnas chun déanamh amhlaidh arna dheonú faoi Acht 1996, nach bhfuil aon chumhachtaí aige faoi Acht 1996, ná faoi achtachán eile, chun cionta a d'fhéadfadh a bheith ann a eascraíonn faoi na hait sin a imscrúdú nó a ionchúiseamh. Dúirt siad freisin nach bhféadfaidh ach an tAire Fiontar agus Fostaíochta agus an Stiúrthóir Gnóthaí Tomhaltóirí mar a bhíodh ann an tráth sin (an tAire Fiontar Turasóireachta agus Fostaíochta agus Cathaoirleach an Choimisiúin um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí anois) imeachtaí coiriúla a choimre a thionscnamh i gcoinne duine as na cionta sin.

Ansin bhí 14 lá féilire ag an gCoimisinéir chun cinneadh a dhéanamh cé acu a ghlacfaidh sé leis an seasamh sin nó a dhiúltaídh sé dó, agus cé acu ghlacfaidh sé leis nó nach nglacfaidh, chun faighteoir malartach a shainathint. Tar éis dó tuilleadh taighde a dhéanamh ar an ábhar, ghlac an Coimisinéir le hagóid an Údaráis um Chaighdeán Náisiúnta na hÉireann. Mheas sé ansin go bhféadfadh Cathaoirleach an Choimisiúin um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí a bheith ina faighteoir, ag féachaint do na cumhachtaí a thugtar dóibh le forálacha Acht 1996, chomh maith lena sainchúram mar dhuine forordaithe lena n-áirítear gach ábhar a thagann faoi shainchúram an Choimisiúin um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí a bhaineann leis an méid seo a leanas: forfheidhmiú an dlí um chosaint tomhaltóirí, dlí na hiomaíochta, sárúithe ar Rialachán (AE) 2022/1925 ó Pharlaimint na hEorpa agus ón gComhairle an 14 Meán Fómhair 2021 maidir le margaí inchoimhlinte agus cothroma san earnáil dhigiteach agus lena leasaítear Treoracha (AE) 2019/1937 agus (AE) 2020/1828 (an Gníomh um Margaí Digiteacha), agus an t-athbhreithniú ar chumaisc nó éadálacha ar tugadh fógra ina leith don Choimisiún um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí.

Chinn an Coimisinéir an tuairisc a tharchur chuig an gCoimisiún um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí. I bhfianaise na deacrachta a bhaineann le taighde a dhéanamh ar na réimsí casta seo, laistigh den tréimhse ama 14 lá, bhí an Coimisinéir den tuairim gur cheart an tuairisc seo a tharchur mar dhuine forordaithe nó mar dhuine oiriúnach eile. Leagadh an méid sin amach sa litir tharchuir chuig an gCathaoirleach; .i. dá mba rud é go mbeidís den tuairim go raibh sé lasmuigh dá sainchúram mar dhuine forordaithe, gur cheart glacadh leis mar dhuine oiriúnach eile. Ghlac an Coimisiún um lomaíocht agus Cosaint Tomhaltóirí leis an tuairisc le haghaidh obair leantach.

Cás-
Staidéar

5

Tuarascáil maidir le táirgí a d'fhéadfadh a bheith neamhshábháilte

Cúlra

Chuaigh duine tuairiscithe i dteagmháil lenár nOifig ar an nguthán. Dúirt siad go raibh tuairisc thromchúiseach acu a theastaigh uathu a dhéanamh ach nach raibh siad compordach é sin a dhéanamh ar ríomhphost ná ar an nguthán. Rinneadh socruithe chun go mbuailfidh baill fhoireann Oifig an Choimisinéara um Nochtadh Cosanta leo go pearsanta. Tionóladh cruinniú inar chuireamar an duine tuairiscithe ar an eolas faoi ról an Choimisinéara, na chéad chéimeanna eile tar éis tuairisc a dhéanamh, agus na hacmhainní atá ar fáil do dhaoine tuairiscithe lena n-áirítear an chomhairle agus na tacaíochtaí síceolaíocha a chuireann Transparency International Ireland ar fáil. Thugamar faoi deara gurb é an Coimisiún um Chaidreamh san Áit Oibre an áit iomchuí le dul i gcás inar chreid siad gur gearradh pionós orthu as tuairisc a dhéanamh. D'aithníomar gur cinneadh tromchúiseach é cinneadh a dhéanamh tuairisc a dhéanamh. Dheimhnigh an tuairisceoir gur thuig siad é seo agus gur mhian leo dul ar aghaidh agus tuairisc a dhéanamh an lá sin, go pearsanta. Tar éis an chruinnithe, chuireamar cóip de na nótaí a tógadh chuig an tuairisceoir lena chinntiú go raibh siad cruinn. Sheol siad roinnt soiléirithe agus faisnéis bhreise.

Toradh

Bhí an tuairisceoir fostaithe sa státseirbhís/sa tseirbhís phoiblí, in eagraíocht a ndearna siad cur síos uirthi mar eagraíocht a raibh cultúr an-dona aici. Rinne siad cur síos ar dheacrachtaí le bainisteoir líne ar leith a tháinig chun bheith ina n-imeacht ar leith a thuairiscigh siad dá roinn Acmhainní Daonna. Chuir siad síos ar an imscrúdú ar an imeacht seo mar imscrúdú a bhí ar siúl ar feadh roinnt míonna, le heaspa cumarsáide agus soiléireachta leis an tuairisceoir maidir lena dhul chun cinn. Cuireadh an tuairisceoir ag obair i roinn eile ina n-eagraíocht ar deireadh, cé nár mheas siad go raibh an t-ábhar a bhí ann roimhe sin réitithe. Ghoill an t-imeacht go mór ar an tuairisceoir.

Tar éis ról eile a ghlacadh, dúirt an tuairisceoir gur lorg siad socruithe réasúnta mar gheall ar riocht sláinte. Dúirt siad nár tugadh na socruithe dóibh agus rinne siad gearán le hAcmhainní Daonna. Ghlac siad le ról eile ina dhiaidh sin agus ar deireadh d'fhág siad an eagraíocht chun ról a ghlacadh in eagraíocht státseirbhíse/seirbhíse poiblí eile. Le linn na tréimhse a raibh na himeachtaí sin ag tarlú, dúirt an tuairisceoir go raibh tréimhsí fada neamhláithreachta acu ón obair, a raibh tionchar airgeadais acu orthu. Dúirt siad go raibh fadhbanna ann freisin maidir le bainistiú a bpá agus a mbainistíocht feidhmíochta. Chreid siad go raibh baint aige sin leis na fadhbanna a bhí ann roimhe seo, agus gur pionósú a bhí ann.

Tar éis dó an tuairisc a bhreithniú go cúramach, chinn an Coimisinéir gur cheart í a tharchur chuig ceann na heagraíochta sibhialta / seirbhíse poiblí ina raibh an tuairisceoir fostaithe, mar an duine is fearr chun obair leantach a dhéanamh agus gníomhaíocht iomchuí a dhéanamh, más gá, chun aghaidh a thabhairt ar na fadhbanna a ardaíodh.

Coimisinéir um Nochtadh Cosanta
Protected Disclosures Commissioner